

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Kehittämishanke

Hevosalan koulutustarjonnan kehittäminen

Vekola, Arja
Vuoriluoma, Kirsi

Työn ohjaaja: Sirpa Levo-Aaltonen
Seinäjoki 2009

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Vekola, Arja; Vuoriluoma, Kirsi
Hevosalan koulutustarjonnan kehittäminen
45 sivua ja 13 liitesivua
Lokakuu 2009
Työn ohjaaja: Sirpa Levo-Aaltonen

TIIVISTELMÄ

Kehittämishankkeen tavoitteena oli kehittää hevosalan koulutustarjontaa Etelä-Pohjanmaan alueella. Hevosalan kasvu, hevosyrittäjät, hevosharrastajat ja uudet alalle suuntautuvat hevostoimijat tarvitsevat hevosalaan liittyvää koulutusta ja neuvontaa.

Kehittämishankkeessa kartoitettiin hevosalan yleistä nykytilaa Etelä-Pohjanmaan alueella ja toimivien hevostalousyrittäjien sekä harrastajien koulutus- ja neuvontatarpeita.

Kartoituksessa käytettiin apuna Etelä-Pohjanmaan hevosalan esiselvityshankkeessa 2008 - 2009 saatuja hevoskyselyn tuloksia hevosalan koulutustarpeista. Aineistoa saatiin myös hankkeen aikana tehdyistä haastatteluista, tallivierailuista, työpajoista ja seminaareista.

Selvityksen aikana saatiin myös tietoa tarpeellisista ja kiinnostavimmista koulutusaiheista, lyhytkurssien kestosta, parhaista ajankohdista ja sopivasta hintahaitarista.

Selville saadut koulutustarpeet olivat hyvin monipuolisia. Yrittäjät olivat kiinnostuneita erityisesti kannattavuuden parantamiseen vaikuttavista osa-alueista ja hevosten hyvinvointiin sekä työntekijöiden työssä jaksamiseen liittyvistä asioista. Hevosharrastajat olivat kiinnostuneita eri lajien perusasioista aina yrityksen perustamiseen saakka. Kartoituksessa saadun tiedon perusteella pystyttiin suunnittelemaan tarveperustaista hevoskoulutusta Etelä-Pohjanmaalle.

Sisällysluettelo

1 Johdanto	5
2 Hevosalan esiselvityshanke Etelä-Pohjanmaalla	7
2.1 Hevoskoulutuksen nykytilanne	7
2.2 Hevosalan tilanne	8
2.3 Esiselvityshankkeen suunnittelu ja toteutus	12
2.3.1 Tarve	12
2.3.2 Tavoite	13
2.4 Tiedonkeruumenetelmät	14
2.4.1 Hevoskysely ja haastattelut	14
2.4.2 Seminaarit, työpajat ja muita tiedonlähteitä	15
3 Koulutuksen suunnittelun tausta-ajatuks	16
3.1 Koulutustarpeet	16
3.2 Opiskelijalähtöinen oppiminen	17
3.2.1 Esittävä opetus	17
3.2.2 Paneelikeskustelu	19
3.2.3 Demonstraatio	19
3.2.4 Ryhmytyt	20
3.2.5 Tutustumiskäynnit	20
3.2.6 Ongelmalähtöinen oppiminen	21
4 Hevosalan koulutustarvekartoituksen tulokset esiselvityksestä	22
4.1 Hevoskyselyn tulokset	22
4.2 Haastattelut ja tilavierailut	24
4.3 Seminaarit, työpajat ja muita tiedonlähteitä	24
4.4 SWOT-analyysi	28
5 Hevosalan koulutuksen suunnittelu	30
5.1 Hevosalan koulutuksen tavoitteet	30
5.2 Hevosalan koulutuksen toteutus	31
6 Hevosalan koulutuksen pääaihealueet	33
6.1 Kannattavuus	33
6.2 Ravi- ja ratsastusurheilu	34
6.3 Työssä jaksaminen	36
6.3.1 Kuka on oikeutettu lomituspäalveluiden piiriin?	36
6.3.2 Lomituspäalvelut Etelä-Pohjanmaalla	38
6.4 Suomenhevonen	39
6.5 Ympäristöasiat hevostiloilla	39
6.6 Hevosten loppusijoittaminen	40
6.7 Yhteistyömahdollisuudet	40
6.8 Toiminnan keskittäminen	42
7 Yhteenveto	43
8 Lähteet	44

Liitteet	46
Liite 1: Kyselylomake	46
Liite 2: Hevosalan koulutuksen vuosittainen kurssikalenteri	55

1 JOHDANTO

Hevostalouden parissa toimii runsaasti sekä harrastajia että yrittäjiä. Etelä-Pohjanmaalla nämä hevosihmiset pitävät suosituimpina lajeina ratsastusta ja raviurheilua. Hevosia myös kasvatetaan usein pienimuotoisesti muun toiminnan yhteydessä, mikä tarkoittaa esimerkiksi 1 - 2 siitostammaa maatilalla tai muun hevosenpidon yhteydessä.

Hevostaloutta voidaan pitää vaativana alana. Hevosen tai hevosten omistajalla on oltava omaa osaamista ja tietotaitoa hevosten terveydestä ja hyvinvoinnista, hevosen käsittelystä, hevostaloustoiminnan kannattavuudesta, hevosen ympäristö- ja olosuhdevaatimuksista tai vaikka tallin rakentamisesta. Liian usein käy kuitenkin niin, että hevonen ostetaan osaamattomiin käsiin. Monella ei ole enää vanhanajan ”hevosmiestaitoja” nykypäivän maailmassa. Enää ei osatakaan valita itselleen ja omaan käyttötarkoitukseen sopivaa hevosta. Ravihevonen eläkkeelle siirtyessään, kouluttamattomana, ei kuulu kymmenvuotiaan pikkutyön ensimmäiseksi hevoseksi. Vanhemmat tarvitsevat turvallisen harrastamisen edesauttamiseksi ja hevosen hyvinvoinnin turvaamiseksi tietoa lapsen ensimmäisen ratsun hankintaan. Usein ei myöskään tiedosteta myyjän ja ostajan vastuuta kaupantekotilanteessa eikä tunneta kaupassa sovellettavia lakeja.

Hevostalous mielletään monissa tapauksissa kannattamattomaksi tai kannattavuudeltaan keskinkertaiseksi. Siksi yrittäjät ja hevosten parissa toimivat henkilöt tarvitsevat tietoa kannattavuuteen vaikuttavista tekijöistä. Yrityksen perustaminen, investoinnit, mahdolliset tukiasiat, verotus jne. vaativat neuvontaa. Kannattavuuteen vaikuttaa myös ruumiillisen työmäärän vähentäminen erilaisilla rakennusratkaisuilla tai automatisoinnin avulla.

Hevosten terveys ja hyvinvointi kuuluu jokaiselle hevosten parissa toimivalle. Eläin ei helposti näytä heikkouttaan ulospäin ja siksi ihmisen on osattava lukea pienetkin oireet mahdollisesta sairaudesta. Ihmisten terveys on kuitenkin tärkeintä ja ensiavun antamisen taito välttämätöntä, koska ollaan arvaamattomien, isojen eläinten kanssa tekemisissä. Hevonen on saaliseläin ja ihmisen velvollisuuksiin kuuluu tuntee sen luontainen käyttäytyminen ja tapa reagoida esimerkiksi pelottaviin tilanteisiin. Hevosen

loukkaantuminen tapaturmaisesti on myös mahdollista, jolloin ihmisen on osattava toimia eli ensiavun antaminen myös hevoselle on hallittava.

Hevosalan koulutuksen kehittämisen lähtökohtana on pääasiassa hevosalan kasvu. Yrittäjät, harrastajat ja uudet alalle suuntautuvat hevostoimijat tarvitsevat hevosalan koulutusta ja neuvontaa.

Kehittämishankkeen perusideana olikin kartoittaa Etelä-Pohjanmaan alueella toimivien hevostalousyrittäjien ja harrastajien koulutus ja neuvontatarpeita sekä kartoituksella saatiin selvä kuva toiminnan kehittämistarpeista. Kartoituksen jälkeen suunnittelimme koulutusta ja neuvontaa todellisiin tarpeisiin Etelä-Pohjanmaan alueella. Koulutus- ja neuvontatarpeiden selvittämisen avulla saatiin tietoa tarvittavista koulutusaiheista, lyhytkurssien kestosta, parhaista ajankohdista ja sopivasta hintahaitarista.

2 HEVOSALAN ESISELVITYSHANKE ETELÄ- POHJANMAALLA

2.1 Hevoskoulutuksen nykytilanne

Etelä-Pohjanmaalla ei ole mahdollista opiskella hevostaloutta tutkintoon johtavasti vaan sitä tarjoavat oppilaitokset ovat alueen ulkopuolella. Hevosala on suosittu kohde valittaessa opiskelupaikkaa ammatin hankkimista varten. Lähimmät koulutuspaikat sijaitsevat verrattain kaukana ja vaativat lähes aina muuttamista pois Etelä-Pohjanmaalta.

Ei-ammattillista hevosalan koulutusta tarjotaan Alavuden ja Ruukin lukioissa. Niillä paikkakunnilla, joilla järjestetään hevosalan toisen asteen ammatillista koulutusta, on usein mahdollista sisällyttää myös lukio-opintoihin hevosalan kursseja. Kansanopistot Kauhajoella ja Ilmajoella tarjoavat myös ei ammatillista koulutusta. Esimerkiksi Kauhajoen evankelinen opisto järjestää hieronnan näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta, jossa on mahdollista suorittaa myös hevos- ja koirahierojan pätevyys (Kuopion työvoimatoimisto 2005).

Ammattillista hevosalan peruskoulutusta, joka on ammatilliseen tutkintoon johtavaa koulutusta, järjestetään Ammatti-instituutti Iisakissa Osaran maaseutuopetusyksikössä, Järvisseudun ammatti-instituutissa Kurejoen toimipisteessä, Keski-Pohjanmaan maaseutuopistossa, Kaustisen ravikoulussa, Keski-Pohjanmaan maaseutuopistossa Perhon yksikössä, Ruukin maaseutuoppilaitoksessa ja Ypäjän hevosopistossa.

Ammattitutkinnoissa periaatteena on, että niissä osoitetaan alan ammattityöntekijältä edellytettävä ammattitaito. Tutkinnon ammattitaitovaatimukset on määritelty suhteellisen tasokkaiksi siten, että niiden saavuttaminen edellyttää alan peruskoulutuksen jälkeen täydentäviä ja syventäviä opintoja sekä vähintään kolmen vuoden työkokemusta. Ammattitutkinnon suorittaminen antaa pätevyyden jatkaa opintoja tutkintoa vastaavalla alalla ammattikorkeakouluissa. Ammattitutkintoja / erikoisammattitutkintoja voi suorittaa Ypäjän hevosopistossa.

Suomen korkeakoulujärjestelmä muodostuu kahdesta rinnakkaisesta sektorista eli ammattikorkeakouluista ja yliopistoista. Ammattikorkeakoulut suuntautuvat erityisesti työelämään ja perustavat toimintansa sen asettamiin korkean ammattitaidon vaatimuksiin. Yliopistoille puolestaan on ominaista tieteellinen tutkimus ja siihen perustuva ylin opetus. Korkean asteen hevosalan koulutusta järjestetään esimerkiksi Hämeen ammattikorkeakoulussa Mustialassa, josta valmistutaan agrologiksi. Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta on maassamme ainoa eläinlääkärikoulutusta antava yksikkö. Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellisessä tiedekunnassa maatalouden koulutusohjelmassa opiskellaan kotieläinten jalostus- ja ravitsemustieteitä, joka johtaa agronomin arvoon.

Avoin ammattikorkeakoulu ja avoin yliopisto opetusta on tarjolla Seinäjoen ammattikorkeakoulussa, Tampereen ammattikorkeakoulussa, Vaasan ammattikorkeakoulussa, Hämeen ammattikorkeakoulussa ja Laurea ammattikorkeakoulussa. Eri ammattikorkeakoulut tarjoavat hevosalan koulutusta vaihtelevasti, vapaavalinnaisista kursseista aina hevostalouteen suuntautuneen agrologin tutkintoon johtavasti.

2.2 Hevosalan tilanne

Hevosalan investointeja ja yrittäjyyden muutoksia on viimevuosien aikana selvitetty koko maan osalta. Tutkimuksen toteuttajana oli Laurea ammattikorkeakoulu. Tutkimus suunniteltiin yhteistyössä hevosalan järjestöjen ja toimijoiden kanssa. Tutkimukseen liittyvän kyselyn toteutti Suomen Gallup Elintarviketieto Oy, Laurea ammattikorkeakoulun Hevosalan yrittäjyyden kehittämishankkeen (2004 - 2005) tilauksesta. Kyselytutkimus toteutettiin keväällä 2005 puhelinhaastatteluna, johon vastasi 1172 vähintään kolmen hevosen omistajat. Tutkimuksen tulokset kertoivat hevosalan yritystoiminnan ja toimintamuotojen muutoksista sekä toteutuneista ja suunnitteilla olevista investoinneista. (Kasvava hevosala 2007, 84.)

Vuonna 2005 Suomessa oli hevosia 64000 (Taulukko 1). Hevosten määrä on kasvanut vuosi vuodelta ja 2009 rekisteröityjä hevosia oli hieman alle 70000. (Suomen Hippos ry 2009.)

Taulukko 1. Hevoset ja tallit (Kasvava hevosala 2005, 84).

	ETELÄ-POHJANMAA	KOKO MAA
HEVOSMÄÄRÄ 2005	3600	64000
TALLIEN LUKUMÄÄRÄ, talleissa n.4,3 hevosta	800	15000

Kyselyyn vastanneilla yritysmuotoisilla talleilla oli omassa omistuksessaan hevosia keskimäärin 9 (Taulukko 2), joka yleisimmin tarkoittaa siitostammoja, ratsastuskoulujen opetushevosia ja omassa käytössä olevia ravihevosia. Toiminnan laajentamisaikomuksia vastaajilla oli vuonna 2005 jopa 37 prosentilla. (Suomen Hippos ry.)

Taulukko 2. Yritystallit (Kasvava hevosala 2005, 84).

	ETELÄ-POHJANMAA	KOKO SUOMI
YRITYSTALLIT. Hevosyrittäjäyyskysely (n=519) Omistuksessa olevien hevosten lukumäärä	9	10
Hevos- tai ponipaikkojen lukumäärä	12	14
Yleisimmät toimintamuodot yrityksissä		
- Hevoskasvatusta	40%	31%
- Ratsastustunteja	20%	26%
- Ravivalmennusta	20%	21%
- Karsinapaikkojen vuokrausta	0%	7%
Toimintaa on aikomus laajentaa 2010 mennessä	37%	39%
Yritysten vuosittainen liikevaihto (euroa)	22500	30000

Toiminnan laajentaminen vaikuttaa positiivisesti myös hevosten määrään talleilla. Kyselyn mukaan yli puolet Etelä-Pohjanmaan hevosalan yrityksistä aikoivat lisätä

hevosten määrää (Taulukko 3). Erittäin positiivisena seikkana koimme sen, että kansallisrotumme, suomenhevonen, kasvattaa suosiotaan.

Taulukko 3. Yritystallien hevoset (Kasvava hevosala 2005, 84).

HEVOSET, (Hevosyrittäjäyyskysely) Yritystallien aikomukset lisätä hevosten määrää Hevosten hankinnassa kiinnostuksen kohteena	ETELÄ-POHJANMAA	KOKO SUOMI
	54%	47%
- Suomenhevonen	43%	27%
- Lämminverinen ravihevonen	26%	19%
- Puoliveriratsu	17%	13%
- Poni	3%	10%

Harrastusmuotoisilla talleilla omassa omistuksessa olevien hevosten määrä on keskimäärin 4. Näillä talleilla toiminta on yleisimmin hevosten kasvatusta, ravivalmennusta ja muuta harrastuskäyttöä, kuten ratsastusta. (Taulukko 4) Positiivisena koimme suuntauksen, että kiinnostusta yritystoiminnan aloittamiseen esiintyi paljon.

Taulukko 4. Harrastusmuotoiset tallit (Kasvava hevosala 2005, 84).

HARRASTUSMUOTOISET TALLIT, Hevosyrittäjäyyskysely (n=653) Omistuksessa olevien hevosten lukumäärä Yleisimmät toimintamuodot harrastusmuotoisilla talleilla	ETELÄ-POHJANMAA	KOKO SUOMI
	4	4
- Hevoskasvatusta	38%	32%
- Ravivalmennusta	34%	34%
- Omaa harrastuskäyttöä	16%	20%
Kiinnostus yritystoiminnan aloittamiseen, kyllä tai mahdollisesti	31%	27%

Harrastajien vastauksissa oli ilmennyt sama positiivinen suuntaus hevosten määrän lisäämisessä kuin yritystalleillakin; hevosten määrää oli aikomus lisätä ja suosituimpana rotuna oli suomenhevonen (Taulukko 5).

Taulukko 5. Harrastajien hevoset (Kasvava hevosala 2005, 84).

HEVOSET	ETELÄ-POHJANMAA	KOKO SUOMI
Hevosyrittäjyyskysely Harrastusmuotoisten tallien aikomukset lisätä hevosmäärää Hevosien hankinnassa kiinnostuksen kohteena	38%	39%
- Suomenhevonen	23%	20%
- Lämminverinen ravihevonen	20%	18%
- Puoliveriratsu	3%	5%
- Poni	0%	5%

Hevosalan kehittyminen ja yritysten syntyminen vaatii panostusta ja investointeja. Vuonna 2005 kyselyn vastaajat olivat investoineet Etelä-Pohjanmaan alueella 830000 eurolla (Taulukko 6).

Taulukko 6. Alueiden investoinnit (Kasvava hevosala 2005, 84).

INVESTOINNIT ALUEEL- LA	ETELÄ-POHJANMAA	KOKO SUOMI
Hevosyrittäjyyskysely (n=1172) Hevosalan investoinnit/vuosi (euroa)	830000	15800000

Hevosalan tilannetta selvitettiin kyselytutkimuksella myös vuonna 2009. Suomen Gallup Elintarviketieto Oy toteutti Hevosyrittäjyyskyselyn Hämeen ammattikorkeakoulun (HAMK) toimeksiannosta huhtikuussa 2009. Tulosten analysointi jatkuu HAMK:ssa ja syksyn/talven 2009 - 2010 aikana valmistuu lopullinen raportti kyselyn tuloksista. Alustavien tietojen perusteella voidaan todeta, että Valtakunnallisen Hevosyrittäjyys 2009 -kyselytutkimuksen mukaan asenne hevostaloudessa toimivien yrittäjien keskuudessa on positiivinen. Vastaajista 70 % eli 295 vastaajaa yhteensä, uskoi kannattavuuden olevan vähintään tyydyttävällä tasolla tulevien vuosien aikana. 29 % vastaajista uskoi kannattavuuden kehittyvän jopa erittäin hyväksi tai melko hyväksi. Palvelujen tarjoajat arvioivat kysynnän lisääntyvän. Yritystoiminnan suunnitteluun, talousasioihin ja yritysosaamiseen on kuitenkin panostettava ja toimintaa kehitettävä.

Laajentamistahdin koetaan yrittäjien keskuudessa tasaantuvan ja toimintaa pyritään vakiinnuttamaan ja kehittämään. Vähentämis- ja lopettamisaikojen syynä on yleensä toimijan korkea ikä, työn raskaus ja terveydelliset syyt. Yrittäjien hyvinvointia olisi pystyttävä parantamaan, johon voitaisiin esimerkiksi lomituspalveluilla ja töiden automatisoinnilla vaikuttaa. Kyselyn mukaan toimintaa vähentävien määrä on suurin hevoskasvatuksen parissa. Kasvattajista 19 % arvioi kuitenkin toimintansa laajentuvan, joka näkyy jo syntyvien varsojen määrissä. Vuonna 2005 varsoja syntyi 3783 ja vuonna 2008 syntyi 4239 varsaa. (Asukas ym. 2009, 17)

2.3 Esiselvityshankkeen suunnittelu ja toteutus

Sedu Aikuiskoulutus ja ProAgria Etelä-Pohjanmaa toteuttivat yhteistyössä Hevosjalostusliiton kanssa hevosalan esiselvityshankkeen Etelä-Pohjanmaan alueelle. Tarkoituksena oli selvittää maakunnan hevosalan koulutus- ja kehittämistarpeet, jonka pohjalta voitiin suunnitella jatkossa neuvontapalveluita, koulutusta ja erilaisia kehittämistoimenpiteitä hevososalalle. (Vekola 2009, 5.)

Suomessa on nyt noin 67000 hevosta ja määrä kasvaa n. 1000 hevosella/vuosi. Talleja on 15000, joista 75 % maatilayhteydessä ja 25 % on hevosalan yritystoimintaa. Uusia hevosalan yrityksiä syntyy 100 - 200 vuosittain. Hevosen perusrehujen tuotantoon käytetään 100 000 ha peltoa. Hevosala työllisti 15 000 osa/kokopäiväistä v. 2005. (Suomen Hippos ry 2009.)

2.3.1 Tarve

Hevosalan kasvu aiheuttaa tarpeita kehittämistoimintaan sekä hevosalan sisällä että alueellisesti. Keskeisiä tekijöitä hevosalan kilpailukykyyn lisäämisessä ovat hevosten jalostuksen ja hyvinvoinnin turvaaminen. Myös osaaminen on yksi hevosalan kilpailutekijä. Koulutusta ja neuvontaa tarvitsevat niin yrittäjät, harrastajat kuin uudet hevosenomistajat, jotka suuntautuvat alalle. Toiminnan laajentamisen myötä hevosalan yrityksissä on yhä enemmän tarvetta ammattitaitoisten työntekijöiden palkkaamiseen.

Yritysten toiminnan jatkuminen ja sukupolvenvaihdokset ovat seuraavan 10 vuoden aikana ajankohtaisia monille yrittäjille, mikä aiheuttaa tarvetta ennakoida muutoksia. Yritystoiminnan yleisten edellytysten kehittämiseen tulee kiinnittää huomiota, mm. lomitusjärjestelmien ja yhteistyöverkostojen edelleen parantamisella. (Kasvava hevosala 2007, 13.)

Hevosalan ylimaakunnallisten kehittämishankkeiden arviointiraportissa, jonka Laurea ammattikorkeakoulu on toteuttanut, todetaan, että hevosalan hankkeissa tulisi jatkossa olla erityisesti koulutus- ja infopäiviä sekä alueellista toimintaa ja yhteistyön kehittämistä tallien välillä. Myös hevosalan tunnettavuutta halutaan parantaa alan ulkopuolisille. (Kasvava hevosala 2007, 17.)

Etelä-Pohjanmaan hevosjalostusliiton alueella on hevosia 5350 (Etelä-Pohjanmaan hevosjalostusliitto ry 2009). Valtakunnallisen kyselyn mukaan v. 2005 yleisin toimintamuoto Etelä-Pohjanmaalla oli hevoskasvatus ja 37 % yrityställeista aikoi laajentaa toimintaansa vuoteen 2010 mennessä. Etelä-Pohjanmaalla oli myös muuta maata enemmän kiinnostusta yritystoiminnan aloittamiseen. (Kasvava hevosala 2007, 25.)

Etelä-Pohjanmaalla ei ole hevosalaan suuntautunutta koulutus-organisaatiota tai koulutusohjelmaa. Seinäjoen koulutuskuntayhtymä / Sedu Aikuiskoulutus on toteuttanut syksyn ja alkutalven aikana muutamia hevosalan kursseja lähinnä hevosharrastajille sekä uusille hevosnomistajille. Lisää omalla alueella toteutettavia koulutuksia ja kehittämistoimia toivotaan, mutta nyt ei tiedetä, miten näitä toimenpiteitä tulisi järkevästi suunnata ja millä resursseilla ne tulisi tehdä.

2.3.2 Tavoite

Esiselvityshankkeen tavoitteena on kartoittaa alan koulutus- ja kehittämistarpeet Etelä-Pohjanmaalla, painottuen useisiin osa-alueisiin kuten hevosalan yritystoiminta (mm. hevoskasvatus, ratsastustunnit, ravivalmennus, karsinapaikkojen vuokraus, hevosten hoitopalvelut, hevoslomitus, hevosten kouluttaminen, kengityspalvelut,

hevosten hyvinvointipalvelut, laidunvuokraus, kuljetuspalvelut, matkailupalvelut, ohjelmapalvelut), hevosten ravinnon tuottaminen (nurmirehu, laidun, vilja ym.) ja hevosalan taloudellinen yhteistyö ja verkostoituminen (mm. hevosen ravinnon yhteishankinta, matkailu & hevosala). Tärkeiksi kohteiksi koetaan myös hevosalan ympäristöasiat (mm. lantalat, tarhat, valumavedet), hevosten hyvinvointi (mm. ruokinta, terveydenhoito, sairaudet) ja hevosalan harrastustoiminta (mm. hevoskasvatus, ravivalmennus, oma harrastuskäyttö). Esiselvityshankkeen päätavoitteena on luoda tarpeisiin perustuva hevosalan kehittämissuunnitelma Etelä-Pohjanmaalle tuleville lähivuosille. Me keskitymme kuitenkin tässä työssä hevosalan koulutuksen kehittämiseen.

2.4 Tiedonkeruumenetelmät

Hankevetäjän tehtävänä oli koota alan yhteistyötahoilta ja toimijoilta kehittämistarpeita sekä ideoita. Tehtäviin ja toimenpiteisiin kuului myös hevostalouden ajankohtaisen tiedon kerääminen yhteen ja sen soveltaminen uudeksi koulutushankkeeksi.

Hankkeen alussa tehtiin hevosalan toimijoiden kanssa alkukartoitus, joka suunnattiin eri toimijoille seuraavasti: hevoskasvattajat, ratsastustallit, ravivalmentajat, täysihoidotallit, hevosmatkailuyrittäjät, hevosiharrastajat, hevoskehähanke, pitäjäkohtaiset hevosjalostusyhdistykset, poniravitoiminta ja muu nuorisotoiminta, muut hevosalan toimijat sekä perinteisestä maataloudesta / tuotannosta luopuvat maatilayrittäjät.

2.4.1 Hevoskysely ja haastattelut

Kirjallisen **hevoskyselyn**, joka toteutettiin 11.8.2008, tavoitteena oli saada selville, mitä toiveita hevostalouden harjoittajilla on neuvontaa ja koulutusta kohtaan. Kyselyn kohderyhmäksi valittiin hevostalouden harjoittajat Etelä-Pohjanmaan alueelta. Kyselylomakkeita (Liite 1) postitettiin yhteensä 343 kappaletta. (Myllykoski 2008, 4.)

Tutkimukseen otettiin mukaan yli viiden hevosen omistajat Etelä-Pohjanmaan Hevosjalostusliiton hevosenomistajarekisteristä. Tutkimukseen mukaan otettavien listaa

täydennettiin alueen ravivalmentajilla, hevoskasvattajilla, ratsutalleilla, SRL:n hyväksymillä ratsastuskouluilla sekä neuvonta ja/tai koulutuspalveluita jo käyttäneillä hevosenomistajilla ja harrastajilla. Tutkimukseen mukaan otettavien valinnassa käytettiin harkintaa, joten voidaan puhua näytteestä hevosalan ihmisistä Etelä-Pohjanmaan alueella. (Myllykoski 2008, 5.)

Haastattelut suoritettiin tilavierailujen ja erilaisten tilaisuuksien yhteydessä vapaamuotoisesti. Vastaajilta kysyttiin, hevosalan kehittämistarpeista, ideoista ja koulutus- ja neuvontapalveluiden tarpeesta, hevostalouden imagosta ja sen mahdollisesta parantamisesta.

2.4.2 Seminaarit, työpajat ja muita tiedonlähteitä

Kehittämistarpeita, ongelmia ja ideoita kerättiin esiselvityshankkeen aikana myös järjestämällä seminaareja sekä työpajoja. Erilaiset hevosalan tilaisuudet toimivat tehokkaina tiedonkeruun lähteinä. Hankevetäjä oli esillä raveissa, ratsastuskilpailuissa, näyttelyissä, koulutustilaisuuksissa ja oppitunneilla, joissa yleisö antoi tietoa hanketta varten suullisesti ja / tai kirjallisesti.

Työpajojen tarkoitus oli saada selville hevosalalla vallitsevia ongelmia sekä koulutus- ja kehittämistarpeita. Ideoita ja ajatuksia ongelmien ja tarpeiden ratkaisemiseksi syntyi helposti kun saman alan ihmiset tekivät töitä ja jakoivat ajatuksiaan pienryhmissä. Lisäksi saatiin positiivinen vaikutus sillä, että toisilleen tuntemattomat ihmiset tutustuivat ja saivat uusia kontakteja. Tämän edesauttamiseksi hankevetäjä valitsi ryhmien kokoonpanon.

Hevosalan esiselvityshanke on ollut runsaasti esillä julkisuudessa, koska tavoitteena oli tuoda hanke mahdollisimman monen hevosalalla toimivan tietoisuuteen. Esitteitä hankkeesta ja erilaisista siihen sisältyvistä tilaisuuksista jaettiin satoja, toimijoita lähestyttiin sähköpostitse, julkaistiin lehtiartikkeleita ja hankevetäjä kävi erilaisissa tilaisuuksissa esittelemässä hanketta.

3 KOULUTUKSEN SUUNNITTELUN TAUSTA-AJATUKSET

3.1 Koulutustarpeet

Koulutus on tarkoituksellista toimintaa. Välineellisestä näkökulmasta katsottuna koulutus perustetaan tiettyjen tieto- ja taitotavoitteiden saavuttamiseksi, jotka palvelevat tiettyjä tarpeita ja näin ollen tuottavat jotain etua. Koulutuksen perustamisen tarve voi olla laaja, suppea tai jotain siitä väliltä. Se voi koskettaa laajasti koko yhteiskuntaa tai keskittyä vain tiettyyn, pienelle sektorille suunnattuun koulutukseen. Suomessa on periaatteellinen vapaus perustaa ja kehittää koulutusta. Aina on mahdollista huomata tarve ja perustaa kehittävä koulutushanke. (Turunen 1999, 43 – 44.) Hevosalan kehittäminen koulutuksen avulla on nimenomaan tietoon saatuun tarpeeseen perustuva ja sitä palveleva toimenpide, jolla toivotaan olevan yksilöitä ja myöhemmin koko hevosalaa kehittävä vaikutus.

Harrastuneisuus tulee olemaan tulevaisuudessa merkittävää sekä kulutukselle että tuotannolle. Harrastaminen ei ole pelkkää kulutusta vaan harrastamisella voidaan tuottaa palveluja ja harrastamisen mahdollisuuksia muille kansalaisille. Kolme isoa osa-aluetta työ, kulutus ja harrastaminen leikkaavat ja peittävät yhä selvemmin toisiaan ja näiden kaikkien tulee kuulua koulutuksen piiriin. Koulutus sinänsä täytyy myös tuottaa ja koulutuspalvelujen käyttö on kulutusta, kaikki perustuu koettuihin koulutustarpeisiin. (Turunen 1999, 48 - 50.)

Kuten yhteiskunnalla myös yksilöillä on tarpeita koulutuksen suhteen. Yksilöllä on vapaus hakeutua koulutukseen, jonka näkee antavan etua ja hyötyä itselleen. Yleensä tämä etu koituu tavalla tai toisella myös muiden eduksi. Eräs itsekasvatuksen muoto on juuri tietoinen hakeutuminen koulutukseen. (Turunen 1999, 50 - 51.)

3.2 Opiskelijälähtöinen oppiminen

Opetustyöhön kuuluu päämääriä ja osatavoitteita, joita voidaan määritellä ja niihin pääsemistä suunnitella opetussuunnitelman avulla. Sen laadintaan voivat vaikuttaa useat tahot kuten eri alojen asiantuntijat, opettajat, opiskelijat ja ammattiryhmien edustajat. Yhteinen suunnittelu on osa pedagogista prosessia ja luo kiinnostusta sekä positiivista ajattelua opiskelua kohtaan. Opetusjärjestelyjen, harrastuneisuuden, arvoasetuksien ja pedagogisien näkökohtien voidaan myös ajatella sisältyvän opetussuunnitelmaan. (Turunen 1999, 37 – 41.)

Opiskelijälähtöinen oppiminen tuo aikuisen kokemat tarpeet ja kiinnostuksen kohteet aikuiskoulutuksen suunnittelun lähtökohdiksi (Kauppi 1989, 76). Suunnittelun ei pitäisi lähteä oppiaineiden suunnittelusta vaan ihmisten elämäntilanteista. Aikuisia voidaan pitää itseohjautuvina ja heidän omat kokemuksensa ovat keskeisellä sijalla.

Opiskelijat pääsevät itse suunnittelemaan koulutustilanteita. Työpajojen käytöstä on tullut keskeinen koulutustilanteiden suunnittelun elementti, kuten hevosalan esiselvityshankkeessa onkin tapahtunut. Aikuisopiskelun pitäisi olla joustavaa ja siinä pitäisi olla mukana erilaisia opiskelutyylejä. Seuraavissa alaluvuissa onkin esitelty erilaisia opetustapoja, joita tullaan käyttämään hevosalan koulutuksessa hyväksi ja osaa opetustavoista onkin jo käytetty hyväksi hevosalan esiselvityshankkeen aikana kartoitusta tehdessä.

3.2.1 Esittävä opetus

Esittävänä opetuksena voidaan pitää luentoa, esitelmää, puhetta tai alustusta (Vuorinen 2005, 68). Esityksen pitäjä voi havainnollistaa opetustaan kuvilla, piirroksilla tai ääninäytteillä. Esittävälle opetukselle on tyypillistä, että viestintä on yksisuuntaista opettajalta ryhmälle. ”Esittävä opetus on eniten käytetty opetustapa silloin, kun on paljon ihmisiä läsnä” (Vuorinen 2005, 69). Työtapo soveltuu parhaiten asioiden kuvaamiseen, tietojen jakamiseen sekä myös erilaisten kannanottojen ja näkemysten esittämiseen. Menetelmä on myös nopea tiedonjakaja. Esittävä opetus tarvitsee tuekseen keskustelua, kysymyksiä ja mahdollisia ryhmätöitä (Vuorinen 2005, 69).

Hevostalouden lyhytkurssien käytetyimmäksi menetelmäksi on ehdolla esittävä opetus, koska opetus tapahtuu useimmiten luentotyyppisesti. Tällöin osallistujien määrää ei tarvitse rajoittaa, ajankäyttö on tehokasta ja luennoitsija pystyy tuomaan mahdollisimman kattavasti tietoa esille. Keskustelua ja kysymyksiä syntyy yleensä runsaasti, joka elävöittää ja konkretisoi luennon sisältöä.

Opetusmenetelmiä tarkasteltaessa on syytä kiinnittää huomiota ulkoisen muodon lisäksi myös sisäiseen puoleen eli opetukselliseen tehtävään. Opetuksellisia tehtäviä on useita, kuten esimerkiksi orientointi, systematisointi, opetun kertaaminen, harjoitus ja soveltaminen. (Engeström 1994, 127 - 129.) Opetuksellisista menetelmistä ehkä tärkein hevostalouden kursseissa on systematisointi. Tietotulva luennoilla on valtava ja se on usein jäseneltävä uudelleen. Siksi tarvitaan hengähdystaukoja, näin kuuntelijat pystyvät esimerkiksi tunnistamaan asioita, jotka jäivät epäselviksi. Keskustelu luennon jälkeen toimii hyvin ja saadaan paras mahdollinen oppimistulos.

Motivaatio on tehokkaissa oppimistilanteissa suuressa roolissa, koska se on osatekijänä myös puhuttaessa pitkäjänteisyydestä, tarkkaavaisuudesta, keskittymiskyvystä, tiedon prosessoinnista ja asioiden muistamisesta. Motivoitunut henkilö on avoin itseohjautuvalle opiskelulle. (Kauppila 2003, 43.) Yhtenä erittäin positiivisena seikkana hevostalouden kursseille osallistuvista henkilöistä voi todeta suuren sisäisen motivaation, he tahtovat olla siellä ja janoavat tietoa heille tärkeästä aiheesta.

Luennon kuuntelijat hakevat tietoa, joka on heille tärkeää ja hyödyllistä. Rajallisen kestoajan omaaville kursseille on osattava valita oikeat asiat, jotka koetaan opiskelijoiden keskuudessa tarpeellisiksi. (Lonka 1993, 96 - 97.) Esittävää opetusta hevostalouden yleisille kursseille suunniteltaessa ei voi tietää etukäteen osallistujien tietotaitoa. Siksi sen selvittäminen olisi luennon aluksi paikallaan ja turhat asiat voisi jättää käsittelemättä. Osallistujien rajaamista on käytetty myös suunnittelemalla koulutukset perusteita käsitteleviksi tai osoittamalla ne edistyneemmille.

3.2.2 Paneelikeskustelu

Paneelikeskustelu on yleisön edessä käytävä keskustelu. Keskustelijat on sijoitettu istumaan yleisöä korkeammalle, jotta kaikki näkisivät keskustelijat. Puhutaan myös korokekeskustelusta. (Kauppinen 1993, 131.)

Paneelin aloittaa puheenjohtaja, joka esittelee osanottajat ja aiheen. Kukin osallistuja käyttää lyhyen valmistellun puheenvuoron keskusteltavasta aiheesta, jotta keskustelijan näkökulma keskusteltavaan asiaan tulee yleisölle selväksi. Keskustelu etenee vapaasti eteenpäin. Puheenjohtaja jakaa puheenvuoroja pyytämisyjärjestyksessä. Hän voi esittää kysymyksiä keskustelijoille ja pyytää tarkennuksia. Hän myös ”sitoo” puheenvuorot, jottei tule liian pitkiä puheenvuoroja tai puhujat eivät pysy todellisessa asiassa. Lopuksi yleisöllä on mahdollisuus osallistua keskusteluun. Keskustelun lopuksi puheenjohtaja tekee yhteenvedon ja kiittää osallistujia ja yleisöä. (Kauppinen 1993, 131.)

Onnistuneessa paneelissa puheaika jakaantuu tasaisesti ja yhteistyön ja kohteliaisuuden periaatteita noudattaen. Keskustelijat puhuvat toisilleen mutta niin selvästi, että yleisökin kuulee. Paneeli voi alustaa yleiskeskustelua. Tällainen järjestely on erityisen hyvä silloin, kun läsnäolijoiden pitää ratkaista jokin ongelma. (Kauppinen 1993, 132.)

3.2.3 Demonstraatio

Demonstraatiolla tarkoitetaan jonkin taidon, idean tai mahdollisen toimintamallin esittämistä todellisen tilanteen ulkopuolella. Demonstraatio toimii parhaiten käytännön taitoja harjoitellessa. Demonstraation avulla voidaan laskea esittävän opetuksen abstraktitasoa. Sen avulla saadaan annettua opiskelijalle havaintoihin perustuva kuva asioiden tekemisestä. Demonstraatiossa mukana olleet opiskelijat saavat myös omakohtaista kokemusta harjoittelun kohteena olevasta toiminnasta. (Vuorinen 2005, 77.)

Oppiminen on modernin oppimiskäsityksen mukaan prosessi, jonka pyrkimyksenä on todellisuuden ymmärtäminen. Oppimisympäristöllä on suuri merkitys, koska se mahdollistaa oppijan ja opittavan asian vuorovaikutuksen, joka voi olla systemaattisesti

ohjattua eli kognitiivista didaktiikkaa tai itseohjautuvuuteen ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvaa eli konstruktivismia. Opetuksen tehtävä on antaa tietoa ja ohjata sen omaksumista. (Burman ym. 2007, 51)

Demonstraatio ja teoriaopetuksen yhdistelmä soveltuu erinomaisesti tiettyjen hevosjalouden kurssien opetusmenetelmäksi. Esimerkiksi kengitys, hevosen rakenteen arvioiminen ja hevoshieronta soveltuvat käytännön opetustilanteisiin.

3.2.4 Ryhmätyöskentely

Ryhmätyön käyttö opetustilanteessa vaatii monestikin huolellisempaa valmistelua kuin luokkaopetus (Vuorinen 2005, 81). Ryhmätyön mukauttaminen opetusprosessiin edellyttää tarkempaa ajan käytön suunnittelua kuin opettajajohtoisesti pidetyt tunnit. Ryhmätyön hyödyllisyys ja opiskelijoiden ryhmätyön tekemisen mielekkyys riippuu paljon opettajan taidoista ohjata työskentelyä. Ryhmätyöskentelyn tuloksena kangerrellenkin yhdessä löydetty ongelman ratkaisu säilyy taatusti paremmin muistissa ja on helpommin sovellettavissa jokaisen omaan elämään kuin opettajan sujuvasti esittelemät oikeat vastukset. Ryhmätyöskentelyä käytettiin työpajoissa Hevosalan esiselvityshankkeessa, joka osoittautui erittäin hyödylliseksi menetelmäksi.

Aivorihi on eräs ryhmätyömenetelmä. Sen avulla on mahdollista saada nopeita ajatuksia ja ideoita. Aivorihi voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen: 1. ongelman määrittely, 2. varsinainen ideointi ja 3. ratkaisuvaihe. Ongelma voidaan määritellä selkeäksi tai se voidaan jättää väljäksi. Näin syntyvät ideat voivat olla kaikenlaisia, hauskoilta kuulostavista tiukkaan totuuteen perustuviin. Ratkaisuvaiheeseen kuuluu ideoiden ja ajatusten käsittely, ryhmittely ja edelleen kehittäminen. (Markkanen 2002, 41.)

3.2.5 Tutustumiskäynnit

Toiminnallinen aktiivisuus saadaan käyttöön erilaisilla tutustumiskäynneillä ja haastatteluvierailuilla (Vuorinen 2005, 89). Tutustumiskäynnissä pitää ottaa huomioon, mitkä ovat retken opetukselliset tavoitteet ja arviointi. Tutustumiskäynnit valmistellaan

etukäteen, jotta ryhmäläiset olisivat valmiimpia ottamaan uusia asioita vastaan ja pystyisivät miettimään mahdollisia kysymyksiä etukäteen. Esimerkiksi tutustumiskäynnin järjestäjällä olisi hyvä olla taustatietoa tutustumiskohteesta.

3.2.6 Ongelmalähtöinen oppiminen

Ongelmalähtöisessä oppimisessa opetus voi tapahtua esimerkiksi 6 - 10 hengen pienryhmissä (Lindblom-Ylänne & Iivanainen 2003, 45). Ryhmissä ongelmia käsitellään ryhmätyöskentelyn avulla. Oppijalla on aktiivinen rooli omassa oppimisessaan. Tietoa hankitaan itsenäisesti ja luennointia käytetään mahdollisimman vähän. Opettaja toimii tutorina ja ohjaa oppimista (Pedamuisti 2006).

Ongelmalähtöisen oppimisen vaiheista ensimmäiseksi oppilaat etsivät epäselville käsitteille tai heille uusille käsitteille ja asioille vastauksia. Ongelmalähtöisen oppimisen vaiheista toisessa opiskelijat keskusteleivat ongelmasta keskenään ja määrittelevät ongelmaa. Kolmannessa vaiheessa opiskelijat pyrkivät muodostamaan ja vertailemaan hypoteeseja ja selitysmalleja aivoriihen avulla. Aivoriihessä esiin tulleita asioita järjestellään laajemmiksi kokonaisuuksiksi neljännessä vaiheessa ja ryhmä rakentaa selitysmalleja ja analysoi ongelmaa erilaisia selitysmalleja vertailemalla toisiinsa. (Pedamuisti 2006.)

Ongelmalähtöisen oppimisen vaiheista viidennessä opiskelijat kirjaavat yhteiset oppimistavoitteensa ylös. Itsenäinen opiskelu perehtyen aiheeseen on kuudes vaihe ongelmalähtöisessä oppimisessa. Oppilaille voidaan myös järjestää luentoja oppimisen tueksi. Seitsemännessä vaiheessa itsenäisen opiskelun tuottamat tulokset jaetaan toisille. Opiskelijat vertaavat uusia tietojaan ja auttavat toisiaan opiskeltavan aiheen ymmärtämisessä. Keskustelun tarkoituksena on saada aikaan perusteellinen analyysi ongelmasta. (Pedamuisti 2006.)

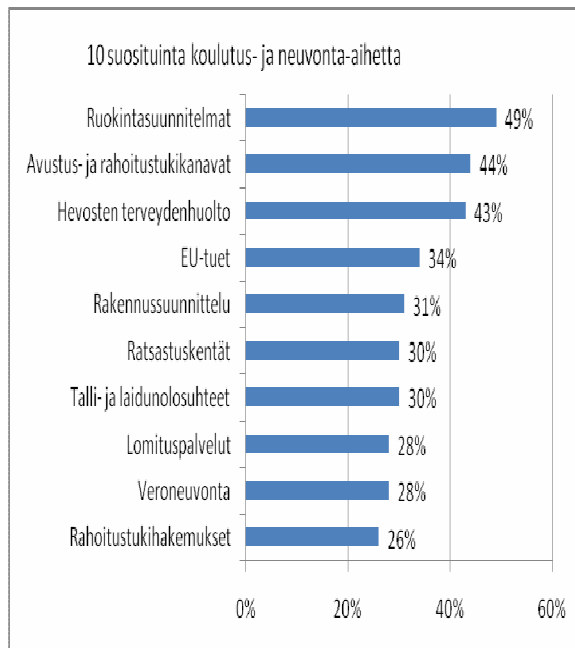
Hevosalan esiselvityshankkeessa ongelmalähtöinen oppiminen oli käytössä työpajojen ja seminaarien toimintaperiaatteena. Tarkoitus oli saada selville ratkaisuja moniin hevosalaa koskeviin todellisiin ongelmiin.

4 HEVOSALAN KOULUTUSTARVEKARTOITUKSEN TULOKSET ESISELVITYKSESTÄ

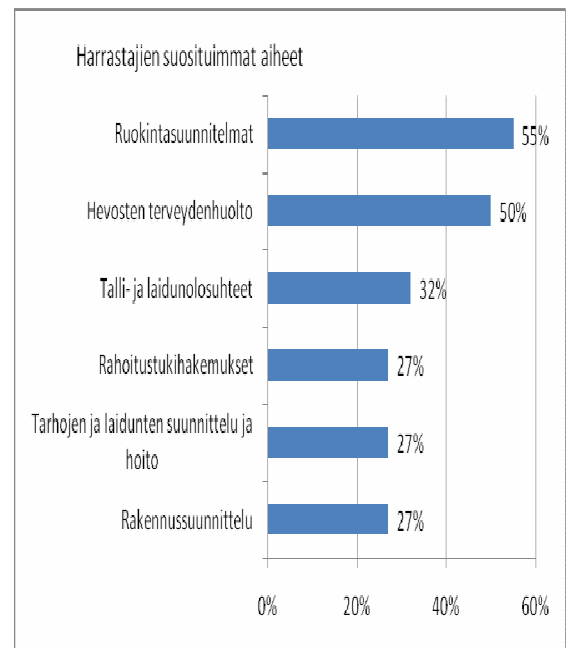
4.1 Hevoskyselyn tulokset

”Esiselvityshankkeeseen osallistui runsaasti eri toimintamuotojen (ravi, ratsastus, kasvatus, yrittäjät, harrastajat, eläinlääkärit) edustajia ja kehitystarpeista koostui varsin laaja kokonaisuus. Esiselvityshankkeen perusteella saatiin kerättyä hevosalan ihmisten tarvitsemaa koulutustarvetta.” (Myllykoski 2008, 12.) Kysely oli yksi tärkeäksi koettu tiedonkeräysmuoto. Hevoskysely toteutettiin 11.8.2008.

Tarkasteltaessa erikseen yrittäjien ja harrastajien vastauksia ei syntynyt suuria eroja tärkeimpiin aiheisiin. (Kuva 1. ja 2.) Ruokintasuunnitelmat, hevosten terveydenhuolto sekä talli- ja laidunolosuhteet kiinnostivat kaikkia vastaajia. Talliympäristön suunnitteluun ja hoitamiseen löytyi kiinnostusta myös harrastajilta. Yrittäjillä löytyi enemmän halua veroneuvontaan ja rahoitustukihakemuksiin.

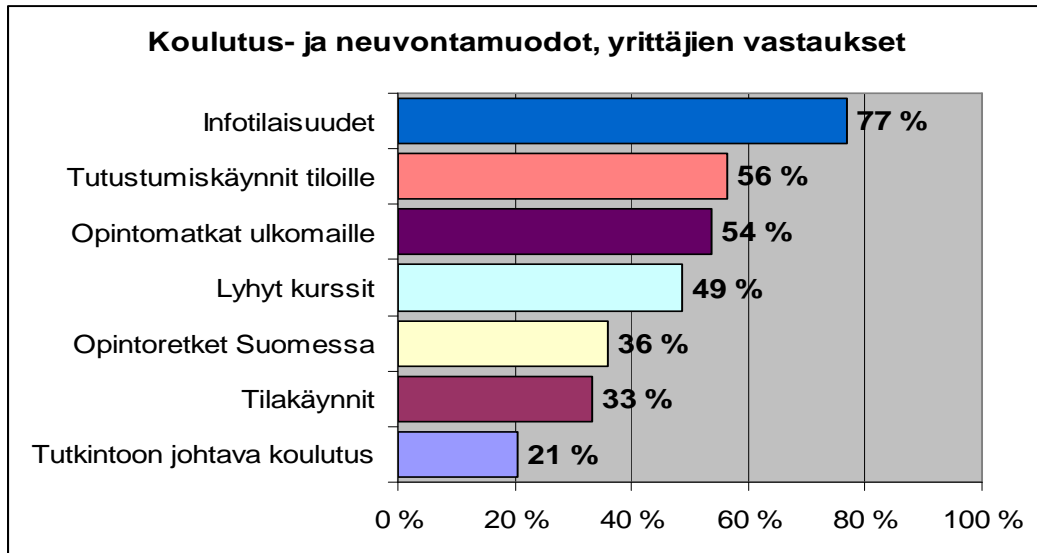

Kuva 1. Yrittäjät (Myllykoski 2008, 13).

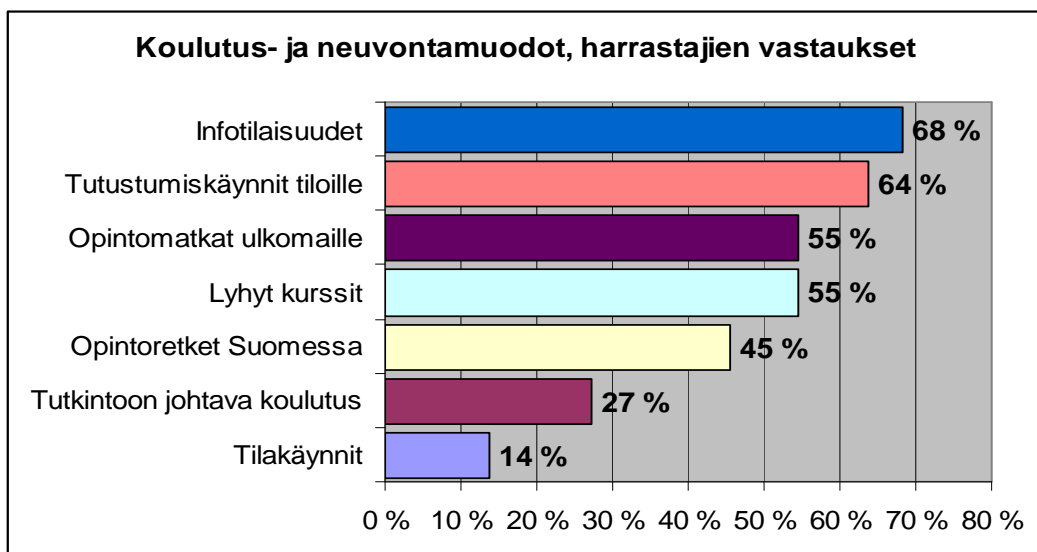
Kuva 2. Harrastajat (Myllykoski 2008, 14).

Kuvasta 3 havaitaan, että yrittäjiä kiinnostivat eniten lyhyet hevosalan infotilaisuudet. Tutustumiskäynnit tiloille ja opintomatkat ulkomaille olivat myös halutuimmassa päässä yrittäjien vastauksissa. Hevosalan lyhytkurssit, opintoretket Suomessa, tilakäynnit ja tutkintoon johtava koulutus saivat myös kannatusta.

Kuva 3. Yrittäjien vastaukset koulutus- ja neuvontamuotoihin (Myllykoski 2008, 15).

Harrastajia kiinnostivat samat asiat kuin yrittäjiäkin. Tosin tutkintoon johtava koulutus sai harrastajilta enemmän kannatusta kuin tilakäynnit. Kuvassa 4 on esitetty tarkemmin tuloksia.

Kuva 4. Harrastajien vastaukset koulutus- ja neuvontamuotoihin (Myllykoski 2009, 16).

4.2 Haastattelut ja tilavierailut

Erilaisissa hevosalan tilaisuuksissa saatu palaute oli runsasta, positiivista ja rakentavaa. Kehittämisen halu ja tarve tuli selkeästi ilmi useina yhteydenottoina. Palautetta saatiin myös puhelimitse, sähköpostitse ja palautelomakkeiden muodossa.

Haastatteluiden perusteella saatiin selville, että apua ja neuvontaa tarvitaan monella hevosalan sektorilla ja yksi keskitetty tiedonsaantilähde olisi suuri edistysaskel hevostaloudelle. Erityistä hevostalousneuvojaa toivottiin Etelä-Pohjanmaan alueelle. Haastatteluja tehtiin noin 60 ja ne suunnattiin kattavasti hevosalalla toimiville henkilöille.

Haastatteluiden perusteella voitiin todeta, että tasokkaat yritykset toimivat mielestään vähintäänkin keskinkertaisesti tai kannattavasti. Tällöin yritysten laatu eli olosuhteet ja henkilökunnan osaamisen taso on korkea.

Tallivierailut tehtiin eritasoisille talleille, jotka olivat suuntautuneet erilaisiin toimintamuotoihin. Alueena oli koko Etelä-Pohjanmaa ja edustajia valittiin kattavasti koko alueelta. Tallivierailujen osuus haastatteluista oli noin 30. Tallikäyntejä tehtiin tutustumismielessä ja vertailun vuoksi muutama myös Etelä-Suomeen.

Haastatteluiden tulokset on kokonaisuudessaan yhdistetty muista tiedonkeruumenetelmistä tulleisiin mielipiteisiin. Tärkeimpänä kuitenkin nousi esiin tiedon tarve erilaisista aiheista.

4.3. Seminaarit, työpajat ja muita tiedonlähteitä

Työpajoissa ja seminaareissa esille tulleita todellisia ongelmia ja kehittämistarpeessa olevia asioita on Etelä-Pohjanmaan hevosalalla runsaasti. Ajankohtaisten asioiden tiedon saannissa koetaan olevan puutteita, eikä joissakin tapauksissa tiedetä, mistä neuvoja voitaisiin kysyä. Suuret rakennusprojektit ja talousasiat vaatisivat asiantuntevaa neuvontaa, joka vastaajien mielestä voitaisiin ratkaista hevosalaan keskittyneen

neuvojan avulla. Myös koulutuksen tarjoaminen koetaan ratkaisuksi (Taulukko 7). (Vekola 2009, 19.)

Taulukko 7. Neuvojan, tiedonsaannin ja koulutuksen tarve Etelä-pohjanmaalla (Vekola 2009, 19).

Kehitettävä asia	Toimenpide ehdotus tilanteen parantamiseksi
tarvittaisiin hevostalouteen erikoistunut neuvoja	neuvoja
tiedon saanti	nettisivusto, jonne kaikki tieto ja yhteystiedot saataville (joku kontrolli kuitenkin mitä sivustolle laitetaan) aktiivinen tiedottaminen koulutustarjonnasta, neuvoja voisi olla ”tietopankki” koulutusasioissakin
koulutustarpeet	lyhytkurssit kaiken tasoille toimijoille
opintomatkat, tutustumiskäynnit	kotimaahan, ulkomaille

Etelä-Pohjanmaan hevosalan esiselvityshankkeessa saatiin selville, että hevosalan toimijat ovat erittäin kiinnostuneita tutustumiskäynneistä ja opintomatkista sekä koti-että ulkomaille. Retket lisäävät toimijoiden yhteishenkeä, parantavat kontakteja eri toimijoiden kesken, motivaatio työn tekemiseen lisääntyy, työssä jaksaminen parantuu, saadaan vinkkejä ja tietoa oman tallin ja toiminnan kehittämiseen. Hevosala on raskas ammatti, koska työn fyysinen kuormittavuus on suuri. Talleilla arkea pyöritetään 7 päivää viikossa. Lomittajan saaminen tallille sekä raskaiden töiden koneellistaminen ja automatisointi vähentäisi sekä fyysistä että psyykkistä työn rasittavuutta (Taulukko 8). (Vekola 2009, 33.)

Taulukko 8. Työssä jaksaminen (Vekola 2009, 33).

Kehitettävä asia	Toimenpide ehdotus tilanteen parantamiseksi
työssä jaksaminen	lomittaja, koneellistaminen
heinärenkaat, hankintarenkaat (rehut, kuivikkeet..), lomitusrenkaat	yhteistyö

Talleilla ei kiinnitetä aina riittävästi huomiota ympäristöön eikä sen turvallisuuteen (Taulukko 9). Lannan sijoittaminen koetaan myös ongelmaksi, koska useissa tapauksissa ei ole omaa peltopinta-alaa, jonne se voitaisiin hyödyntää lannoitteeksi ja maanparannusaineeksi. Yhteistyössä eri toimijoiden kesken koetaan olevan voimavaroja lantaongelman vähentämiseksi. (Vekola 2009, 34.)

Taulukko 9. Ympäristöasiat (Vekola 2009, 34).

Kehitettävä asia	Toimenpide ehdotus tilanteen parantamiseksi
lanta-asiat	yhteistyö viljelijöiden ja tallien välillä, lannan muu hyväksikäyttö, poltto
ympäristöasiat	talliympäristö, siisteys, maisemointi, lantala, tarhat
teurastusasiat	yhteiskuljetukset, koiranruoka

Hevosalan yrittäjät kokevat kannattavuuden olevan vain keskinkertaisella tasolla tai kannattamatonta. Tietysti on myös mielestään hyvin menestyviä yrityksiä. Kannattavuuteen vaikuttavia toimenpiteitä ja mahdollisuuksia on useita (Taulukko 10). Tiedonsaannin parantamisella ja koulutusten lisäämisellä voidaan saada aikaan paljon. (Vekola 2009, 34.)

Taulukko 10. Kannattavuus (Vekola 2009, 34).

Kehitettävä asia	Toimenpide ehdotus tilanteen parantamiseksi
kannattavuuden parantaminen	toiminnan järjeistäminen, erikoistuminen, työn helpottaminen erilaisilla ratkaisuilla, hinnoittelu, kustannusten pienentäminen, koulutus
hinnoittelu, kustannusten pienentäminen	toimintaan voi sisältyä useita palveluita, ”pimeät” toimijat vievät asiakkaita, toiminta ammattimaisemmaksi, koulutus

Hevosala koetaan yleisesti varsin paljon vaaratilanteita sisältäväksi lajiksi. Turvallisuuteen liittyvät asiat askarruttavat toimijoita ja niihin haluttaisiin parannuksia (Taulukko 11). Koulutuksilla voitaisiin vaikuttaa esimerkiksi hevosmiestaitoihin, eläimen käyttäytymisen ymmärtämiseen sekä yleisten turvallisuusasioiden tiedostamiseen. (Vekola 2009, 35.)

Taulukko 11. Turvallisuus ja eläinlääkäri palvelut (Vekola 2009, 35).

Kehitettävä asia	Toimenpide ehdotus tilanteen parantamiseksi
ratsastus turvallisemmaksi sekä ratsastajille että hevosille	reitistöt, majoitustallit reittien varrella, ratsastuskentät, maneesit, koulutus hevosen käsittelystä, turvallisuuskoulutukset
eläinlääkärin päivystys koetaan puutteelliseksi	

Mielikuva hevosalasta on yleisesti positiivinen. Toimijoilla itsellään on suuri vastuu ulospäin annettavasta kuvasta ja imagon syntymisestä (Taulukko 12). Esiselvityshanke teki pienimuotoisen kyselyn hevosalan imagosta, jonka perusteella sen voitiin todeta olevan hyvin myönteinen. Hevonen koetaan hyväksi harrastukseksi ja hevosista mitään tietämättömien todettiin useissa tapauksissa olevan alasta kuitenkin kiinnostuneita, valmiita tutustumaan talleihin ja hevosurheilun eri lajeihin. Imagokysely kohdennettiin nimenomaan sellaisille henkilöille, joille hevosala on vieras. Vastauksia saatiin noin 50. (Vekola 2009, 41.)

Taulukko 12. Hevosalan imago (Vekola 2009, 41).

Kehitettävä asia	Toimenpide ehdotus tilanteen parantamiseksi
hevostalouden imago	käyttäytyminen ja muiden huomioon ottaminen, ”heppaetiketti” tiedotteet autokouluille hevosten käyttäytymisestä liikenteessä heijastimet pimeällä avointen ovien päivät talleilla tutustumispäivät raveihin, ratsastuskilpailuihin (opastus lajiin..)

Hevosalalla on runsaasti mahdollisuuksia ja olemassa olevia resursseja toiminnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Verkostoituminen, toiminnan keskittäminen ja voimavarojen tiedostaminen antavat hyvät mahdollisuudet hevosalan kehittämiseksi (Taulukko 13). Monet kehittämistoimenpiteet vaativat vain vaivannäköä tai pientä rahallista panostusta ja saavat silti paljon aikaan. (Vekola 2009, 46.)

Taulukko 13. Hevosalan mahdollisuudet, yhteistyö ja toiminnan keskittäminen (Vekola 2009, 46).

Kehitettävä asia	Toimenpide ehdotus tilanteen parantamiseksi
yhteistyö, verkostoituminen	ravi- ja ratsuväki (esim. ravurien ratsukoulutus, ratsuvarsojen ajo-opetus) naapurit tallit, matkailu, ruoka- ja majoituspalvelut maatilat ja tallit (rehut, hankinnat, urakoinnit, lanta) yhteinen toiminta, tempaukset ja opintoretket, jotka sisältävät kasvatustoimintaa ja sekä ravi- että ratsupuolta kuljetuskustannukset pienemmäksi yhteiskuljetuksilla
toiminnan keskittäminen	valmennuskeskukset ratsuille valmennuskeskukset ravureille
mahdollisuuksia on vaikka mihin	Etelä-Pohjanmaalta löytyy tietoa, taitoa ja osaamista, eteenpäin pyrkimystä, luontoa, tilaa ja avaruutta. ”Kuppikunnat” voidaan käyttää voimavaraksi. Harrastajamäärät ovat suuret. Yritykset lisääntyvät vuosittain. Hevosmatkailun mahdollisuudet. Työhevokset. Suomenhevokset, kansallisrotumme

4.4 SWOT - analyysi

Seminaarien ja työpajojen antamista tiedoista koottiin Etelä-pohjanmaan hevosalan SWOT-analyysi. SWOT-analyysiä käytettiin yhtenä opetusstrategiana työpajoissa ja seminaareissa. Seuraavissa taulukoissa on esimerkki SWOT-analyysin käytöstä ja kuinka se on myös tuottanut tietoa hevosalan tilanteesta Etelä-Pohjanmaalla. SWOT-analyysi koostuu neljästä osa alueesta: vahvuudet, mahdollisuudet, heikkoudet ja uhat. (Vekola 2009, 20.)

Etelä-Pohjanmaalla tiedostetaan olevan paljon vahvuuksia ja mahdollisuuksia (Taulukko 4). Alueella on paljon osaamista ja ammattitaitoa, mutta vahvuuksia ei

välttämättä ole osattu käyttää hyväksi. Mahdollisuuksien tiedostaminen kannustaa ja motivoi kehittämään hevosalaa. (Vekola 2009, 22.)

Taulukko 14. Etelä-Pohjanmaan hevosalan SWOT-analyysi. Vahvuudet ja mahdollisuudet Etelä-Pohjanmaalla (Vekola 2009, 20).

Vahvuudet	Mahdollisuudet
Seinäjoen ravirata	Erikoistuminen
Kesä- ja harjoitusradat ravihevosille	Hevosmatkailu, sosiaaliala, vammais-ratsastus
Tilaa ja avaruutta	Yhteistyö, verkostoituminen
Luonto, metsät, vesistöt	Koulutuksen ja neuvonnan parantaminen
Harrastajien määrä suuri	Hevosalan kasvusta lisätuloa viljelijöille
Kaikkien lajien osaajia	Imagon parantaminen
Ammattitaito	Heinä, rehu- ja hankintarenkaat
	Lomituspalvelut

Hevosalan kehittämisen kannalta saatiin tärkeää tietoa myös heikkouksien ja uhkien miettimisellä ja kirjaamisella (Taulukko 15). Koulutuksen suunnittelussa otimme huomioon kaikki analyysin osa-alueet ja pyrimme suuntaamaan kurssien aihevalinnat kattavasti.

Taulukko 15. Etelä-Pohjanmaan SWOT-analyysi. Heikkoudet ja uhat Etelä-Pohjanmaalla (Vekola 2009, 20).

Heikkoudet	Uhat
Tiedonpuute	Harrastaminen vaikeaa ← → vähentyy
Olosuhteet talleilla	Väliaikaisratkaisuihin tuleekin pysyviä
Harrastajien toimintatilat heikot	Ulkoisen imago
Huonot maastoreitit	Hevosten laatu heikkenee
Kovapintaiset tiet, autot	Maastot, liikenne ei turvallista
Ei hevosalan koulutusta	Onnettomuudet, vaaratilanteet lisääntyvät
Ympäristö, mielikuva	”Pimeät” tallit
Kuppikuntaisuus	Työssä jaksaminen
Kannattavuus heikko	Pellon hinta
Ammattimaisen profiilin puute	Ammattilaiset eivät pysy alalla
Markkinointi/ tiedottaminen	Lantahuolto vaikeaa → menee hukkaan

5. HEVOSALAN KOULUTUKSEN SUUNNITTELU

5.1 Hevosalan koulutuksen tavoitteet

Esiselvityshankkeesta saatu tieto hevosalan koulutuksen kehittämiseen oli hyvin realistista ja kertoi hyvin tämän hetken tilanteesta hevosalalla. Hevosalan ihmiset ovat hyvin kiinnostuneita koulutuksen saatavuuden parantumisesta. Jokainen esiselvityshankkeen kanssa tekemisissä ollut hevostoimija toi esille omaa näkemystään hevosalan koulutustarjonnan kehittämiseksi ja saimmekin hyvin tarkan tiedon siitä mitä he koulutukselta haluavat. Koulutuksen suunnittelussa kurssikalenterin osalta olemmekin pyrkineet vastaamaan valtavaan koulutuksen kysyntään ja koulutuksen vastaavuuteen todellisen elämän kanssa.

Hevosalan kehittämiseksi suunnittelemamme koulutushankkeen tavoitteita yleisellä tasolla ovat hevosalan toimijoiden tietotaidon lisääminen, uusien säännösten ja määräysten tietoon saattaminen, laadun ja hevosalan arvostuksen parantaminen, turvallisuuden huomioon ottaminen sekä ihmisten ja eläinten hyvinvoinnin lisääminen.

Edelleen tavoitteena on, että suurimmalla osalla hevospalveluita tarjoavilla toimijoilla on turvallisuusasiakirjat laadittuina sekä lakisääteiset vuosittaiset turvallisuuskoulutukset tallien henkilökunnalle pidettynä.

Taloulosaaminen / yrittäjätaidot ovat toiminnan kannattavuuden peruspilareita, siksi kurssitarjottimen tavoitteena on tarjota kuukausittain myös yrittäjyyteen liittyviä kursseja.

Yhteisten koulutustilaisuuksien, työpajojen ja seminaarien avulla osallistujat, hevosetalouden toimijat, saavat keskenään uusia kontakteja, joka mahdollistaa kouluttautumisen ohella yhteistyösuhteiden muodostumisen. Hevoskoulutusten tarkoituksena on tavoittaa mahdollisimman suuri joukko hevosalalla toimivia yrittäjiä ja hevosharrastajia. Osallistujien määrää ja kiinnostusta koulutustilaisuuksia kohtaan on helppo mitata osallistujalistojen ja palautelomakkeiden avulla, joiden tavoitteena on myös kartoittaa koulutuskalenterin sisällön tarkoituksenmukaisuus ja tarpeellisuus.

Kurssien osallistujat kootaan rekisteriin, joka helpottaa oppilaitoksen tiedottamista ja kurssien markkinointia.

Vuosittaisena tavoitteena on järjestää noin 40 kpl kursseja. Runsaan kurssitarjonnan tarpeellisuutta arvioidaan osallistujamäärien avulla. Osallistujia pyritään saamaan 15 henkilöä kurssia kohden.

5.2 Hevosalan koulutusten toteutus

Koulutushankkeessa työskentelee kaksi opetus- ja hevosalan asiantuntijaa, jotka yhteistyössä vastaavat eri osa-alueiden toteuttamisesta, vastaamalla koulutusten järjestämisestä, suunnittelusta, luennoitsijoiden kilpailuttamisesta ja valitsemisesta sekä osittain luentojen pitämisestä. Vetäjät kokoavat myös koulutusmateriaalia. Sitä kerätään ajankohtaisista ja tärkeistä asioista, joita kursseilla käsitellään. Tuotos toimii tehokkaana tietopakettina ja koulutusten tukena.

Koulutusten kohderyhmänä ovat ravi- ja ratsutoimijat, hevosten kasvattajat, yrittäjät ja harrastajat. Hanke aloitetaan tiedottamisella, jolla saatetaan koulutushanke hevostoimijoiden tietoisuuteen.

Kurssitarjottimen tarpeellisuutta, aiheiden valintaa ja kurssien määrää, mitataan osallistujamäärien ja palautteiden avulla. Niiden mukaan tehdään vuosittain muutoksia ja pyritään löytämään oikea ”sabluna” tuleville vuosille.

Kurssit on suunniteltu tiettyjen osioiden kohdalta ajankohtaisiksi, koska silloin kiinnostus aiheeseen on parhaimmillaan ja todennäköisimmin saadaan suurin mahdollinen osallistujamäärä kokoon. Kesä on parasta ajankohtaa järjestää käytännössä tapahtuvat kurssit. Kuukausittain on useita kursseja, mutta esimerkiksi hevosten kasvattajia yksilöllisesti koskettavia kursseja on yksi kuukaudessa.

Kurssien kestosta, ajankohdasta ja sopivasta hinnasta saatu tieto oli arvokasta tulevien koulutusten järjestämiselle. Suurimman kannatuksen sai syksyllä ja talvella arki-iltaisain järjestettävät lyhytkurssit, jotka olisivat kestoltaan noin 3 - 4 tuntia. Hevosalan toimijoiden on helpoin irrottautua muutamaksi tunniksi kerrallaan. Kursseista ollaan

valmiita maksamaan luennoitsijan laadun mukaan ja nimenomaan todellisia ammattilaisia halutaan kursseille. Koulutusten sisältö ja aihevalinnat ovat monipuoliset (Liite 2), joilla pyritään palvelemaan mahdollisimman laajaa toimijoiden joukkoa. Kurssien aiheet vaihtelevat yleis- ja perustiedoista aina syvällisiin ja vaativiin asioihin. Useat aiheet on jaksotettu niin, että perustiedoille on myöhemmin saatavilla syvällisempää koulutusta.

Kurssit järjestetään ympäri Etelä-Pohjanmaata, tällä toimintaperiaatteella pyritään saamaan koulutusta tasapuolisesti eri alueen toimijoille. Koulutuspaikat pystytään näin valitsemaan kurssikohtaisesti tarkoituksenmukaisiksi.

Opetusmenetelmät, joita käytimme esiselvityshankkeen aikana toimivat hyvin tiedon jakamis- ja saantikeinoina, sillä suurin osa opiskelijoista oli aikuisia. Opiskelijat, jopa nauttivat siitä, että pystyivät myös itse tuomaan esille kokemustaan hevosalalla, esimerkiksi ongelmalähtöisen oppimisen kautta. Luennointi ja paneelikeskustelut toimivat muualta hankittujen puhujien ”tosi ammattilaisten” tiedonsiirtokanavana Etelä-Pohjanmaan hevosalan ihmisille. Hyvin maineikkaita ammattilaisia halutaan tulla kuuntelemaan. Hyväksi todettuja opetusmenetelmiä aiotaan käyttää myös tulevassa hevosalan koulutuksen kehittämishankkeessa.

6 HEVOSALAN KOULUTUKSEN PÄÄAIHEALUEET

6.1 Kannattavuus

Esiselvityshankkeen hevoskyselyn mukaan hevostalous mielletään usein kannattamattomaksi tai kannattavuudeltaan keskinkertaiseksi. Ravitallien toiminnan kannattavuuteen pitäisi kehittää erilaisia toimintamalleja, kuten valmennusolosuhteiden parantaminen ja monipuolistaminen sekä osaamisen tason nostaminen koulutuksen myötä. Karsinta valmennukseen pyrkivien hevosten valinnassa, erikoistuminen esimerkiksi kilpailukäisiin hevosiin tai varsoihin, keskittyminen määrän sijasta laatuun, ovat myös huomioonotettavia seikkoja mietittäessä keinoja kannattavuuden parantamiseen. Työpanoksen vähentäminen rutiinitoimenpiteistä koneistamisen ja automatisoinnin avulla mahdollistaa keskittymisen tuloksia antavaan toimintaan, kuten terveydenhuolto, hyvinvointi ja valmennus. Osaava henkilökunta ja hyvät talliolosuhteet ovat merkittäviä toiminnan ja laadun kehittämisessä.

Ratsastustallit saavat tulonsa ratsastustuntien pitämisestä sekä usein myös siihen yhdistetystä täysihoitotallin toiminnasta. Hintatason tarkistaminen on perusedellytys toiminnan kannattavuudelle. Lisäpalvelujen sisällyttäminen toimintaan parantaa palvelun tasoa. Esimerkiksi vammais- ja erityisryhmien ratsastustunnit, terapiaratsastus sekä sosiaalipedagoginen toiminta mahdollisten yhteistyökumppaneiden kesken lisää monipuolisuutta tallille. Ratsastustallit voivat myös erikoistua vaikka vaellusratsastusta tarjoaviksi talleiksi.

Kasvatustoiminta pitäisi saada kannattavammaksi ja varsojen myynti helpommaksi. Laatuun panostaminen siitokseen käytettävien tammojen ja orien suhteen lisää varsojen myyntiä, kuten myös erikoisrotuihin keskittyminen ratsu- ja kasvatustoiminnassa.

Eräs hevostalouden toimintamalli on täysihoitotallit. Harrastajamäärien kasvaessa myös hevosen omistaminen lisääntyy ja hevoset tarvitsevat hoitopaikkoja. Erityisenä huolenaiheena koetaan haastatteluiden perusteella olevan ns. villit tallit, jotka tarjoavat palveluitaan alle kannattavuustason. Kiinnostusta yrityksen perustamiseen on.

Neuvonnalla ja koulutusten järjestämisellä voidaan yritystoiminnan lisääntymiseen vaikuttaa. Hintatason yhtenäistäminen parantaisi kannattavuutta ja ehdottomasti hintatason tarkistaminen kannattavalle tasolle. Valmentautumismahdollisuuksien parantaminen maneesin avulla, turvalliset maastoreitit, talliolosuhteet, kengityspalvelut sekä hoidon ja rehujen korkea laatu lisää tallipaikkojen kysyntää.

Pihatto ja aktiivitalli edustavat erikoistumiseen perustuvaa hevosten pitoa. Hevosten luonnollinen tarve elää laumassa otetaan huomioon ja hevosilla on vapaa pääsy sisä- ja ulkotiloihin. Soveltuu erinomaisesti siitostammoille, kasvaville varsoille sekä harrastehevosille. Myös kilpahevosten totuttaminen pihatton olosuhteisiin on mahdollista.

6.2 Ravi- ja ratsastusurheilu

Raviurheilun harrastajia, joiden lähin ravirata on Seinäjoella, on Suomen Hippos Ry:n lisenssitilaston mukaan noin 550 kpl. Harrastaja saa toimia lisenssillään hevosen ohjastajana raveissa ja valmentajana tai pelkkänä valmentajana. Ammattilisenssin haltijoita on 17 kpl. Ammattilisenssin omistaminen tarkoittaa, että ravihevosten ohjastus kilpailuissa tai niiden valmennustoiminta on henkilön päätoimi. Ponilisenssin omistaa noin 30 nuorta raviharrastajaa. (Suomen Hippos ry 2009.)

Suurimmat kehittämistarpeet ravihevosten kanssa toimivien keskuudessa koetaan heikoissa valmennusolosuhteissa, kannattavuuden parantamisessa, koulutuksen ja neuvonnan saamisessa ja lomituspalveluissa.

Etelä-Pohjanmaalta lähdetään kilpailuttamaan hevosia maakuntaradoille mm. Poriin, Jyväskylään, Kaustisille, Vaasaan, Tampereelle ja Ouluun sekä keskusraviradalle Helsinkiin, hevosen tasosta riippuen. Matkat ovat pitkiä ja työpäivistä tulee raskaita sekä ihmisille että eläimille. Yhteiskuljetuksilla voitaisiin voimavaroja säästää sekä vähentää kuljetuskustannuksia. Negatiivisena seikkana voidaan mainita kasvava riski saada tartuntatauteja.

Etelä-Pohjanmaalla on yksi maakuntarata, joka sijaitsee Seinäjoella. Alueella sijaitsevia kesä- ja harjoitusratoja on neljä: Lapua, Kauhava, Härmä ja Kauhajoki. Pienten ratojen hyväksikäyttöä voisi parantaa, että ne pystyisivät palvelemaan oman alueensa valmentajia talvellakin. Tallien rakentaminen alueille lisäisi keskittymistä ja mahdollistaisi lajin kehittymisen.

Ratsastus on suosittu harrastus Etelä-Pohjanmaalla. Vuoden 2007 tilastojen mukaan alueella on ratsastusseuroja 21 kpl ja niissä jäseniä yhteensä vajaa 2000 kpl. Myös sellaisia harrastajia on paljon, jotka eivät ole liittyneet ratsastusseuroihin. Suomen ratsastajainliiton hyväksymiä ratsastuskouluja on Pohjanmaan alueella yhteensä 13 kpl, joista Etelä-Pohjanmaalla 7 kpl. (Suomen Ratsastajainliitto 2009.)

Suuri toimijoiden määrä ratsastuksen parissa asettaa omat vaatimuksensa kehittämistarpeille. Ratsastusalueiden turvallisuutta, sekä ihmisten että hevosten kannalta, olisi syytä lisätä esimerkiksi maneesien määrää lisäämällä sekä perustamalla vain hevosille tarkoitettuja maastoreittejä. Liikenne ja vaikeat sääolosuhteet luovat suurimmat haasteet harrastuksen turvallisuudelle. Moottorikelkoille tarkoitettujen reittien hyväksikäyttäminen kesäisin olisi selvittämisen arvoinen mahdollisuus.

”Suomen Ratsastajainliiton pääteema vuonna 2009 on seuratoiminta. Ratsastus tarvitsee seuratoimintaa ja se tarkoittaa kilpailujen, koulutusten ja tapahtumien järjestämistä, hyvää yhdistystoimintaa, tavoitteita, kannustamista, palkitsemista, talkoita, alueellisia seurakohtaamisia, kilpailulupia, viestintää, yhteistyötä kuntien ja ratsastuskoulujen kanssa, ihmisten ja hevosten terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä, uusia ideoita, organisointia, innostamista, vaikuttamista, oppimista ja ennen kaikkea yhdessäoloa, kuulumista johonkin. Suomen ratsastusurheilu ei onnistu ilman seuratoimintaa.” (Klinga 2009, 3.)

Koulutustarpeet sekä neuvonnan tarpeellisuus tulevat esille erityisesti hevosen hankkimisen, sen omistamisen ja hoitamisen kautta. Usein hevonen tai poni hankitaan liian lyhyen harkinnan jälkeen eikä ostajan tiedoilla, taidoilla ja olosuhteilla ole siihen välttämättä edellytystä. Edistyneemmät toimijat haluavat syvällisempää koulutusta hevosetalouden erityisaloista kuten hevospsykologia, kengitys, hieronta ja varusteasiat.

Yritykset tarvitsevat lisäksi neuvontaa verotuksesta, raha-asioista ja kannattavuuteen liittyvistä asioista.

6.3 Työssä jaksaminen

Hevostallin pitäminen on yrittäjän kannalta erittäin raskas ammatti. Hevoset vaativat hoitoa ja huolenpitoa viikon jokaisena päivänä. Valmiudessa täytyy olla vuorokauden ympäri esimerkiksi hevosten sairastapauksien varalta. Työtä helpottavat automatisoinnit ja muut toimenpiteet olisivat tärkeä kehittämisen kohde talleilla. Fyysisesti raskasta ruumiillista työtä olisi mahdollista keventää useilla erilaisilla rakennusteknisillä toimenpiteillä tai laitteilla. Suurimpia investointeja vaativat ruokintaan liittyvät automatisoinnit tai vanhojen tilojen remontoinnit työnteon järjeistämiseksi. Kannattavuus koetaan usein liian huonoksi tai keskinkertaiseksi, joka kuormittaa henkistä taakkaa. Psyykkiseen kuormitukseen lisättynä fyysinen rasitus johtaa usein liialliseen uupumiseen. Lomittajan saaminen koettaisiin erittäin tärkeäksi osaksi työssä jaksamista. Maatalouslomittajilla ei ole välttämättä tarvittavaa kokemusta hevosten hoidosta. Kunnallisen lomittajan saannin edellytykset ovat määräyksineen liian vaativia useassa tapauksessa. Esimerkiksi monet ratsastuskoulut eivät ole oikeutettuja kunnallisen lomittajan palveluihin, koska eivät ole maatalousyrittäjiä (Mela 2009). Hevosten lukumäärän vähimmäisvaatimus 12 kpl on melko korkea. Suurimmalla osalla talleista on hevosia noin 6 kpl.

6.3.1 Kuka on oikeutettu lomituspalveluiden piiriin?

Kuntien lomitustoimi vastaa maatalousyrittäjien lomituspalveluiden järjestämisestä ja niitä koskevien hallinnollisten toimenpiteiden suorittamisesta. Lomituspalveluiden tarkoitus on turvata viljelijälle mahdollisuus pitää vuosilomaa 25 päivää kalenterivuodessa ja saada sijaisapua sairauden, äitiysloman, varusmiespalvelun tai muun tilapäisen syyn vuoksi. Lisäksi viljelijällä on mahdollisuus saada maksullista lomittaja-apua mihin tahansa tilan töihin 120 tuntia vuodessa ja saada

maatalouslomittaja tilan töihin rajoituksetta täyttä palkkakustannuskorvausta vastaan. (Mela 2009.)

Maatalousyrittäjällä on mahdollista käyttää kunnan vakituisia maatalouslomittajia yrityksensä hoitamiseen lomitusajankohtana tai yrittäjälle voidaan korvata hänen itse järjestämänsä lomitus tietyn tuntimaksun suuruisena. Yrittäjällä on mahdollista myös ostaa lomatoimistosta tilapäisapua, mutta toistaiseksi niin ei ole tehty suurten kustannusten vuoksi, jotka ovat keskimäärin 22e/h. (Mela 2009.)

”Kunnan lomituspalveluita saavat ainoastaan MYEL-vakuutetut ja Maatilatalouden verotuksen piirissä olevat yrittäjät ja MYEL ja YEL -vakuutetut yrittäjät / sivutoimisuus (Mela 2009.). ”MYEL-vakuutuksen piirissä olevat yrittäjät ovat oikeutettuja saamaan lomituspalveluita kotikunnastaan. Siihen on laaditut ehdot: Yrittäjät kuuluvat maatalousverotuksen piiriin, yrityksen 4 kotieläinyksikön raja täyttyy, yrittäjällä on 5 ha viljeltyä maatalousmaata (metsä huomioidaan myös), lisäksi kaikki muu maatalousverotettu toiminta, kuten konetyöt, puiden sahaus, viljan puinti ja kuivaus, tilan tuotteiden jalostus, mehiläishoito, kalankasvatus ja maatilamatkailu on MYEL:in mukaan vakuutettavaa työtä.” (Mela 2009.)

”YEL-vakuutetut eivät varsinaisesti kuulu lomituksen piiriin, sillä heitä verotetaan elinkeinoverotuksen mukaan. Nämä hevosyrittäjät eivät yksinkertaisesti vietä lomia, tai sitten palkkaavat lyhyeksi ajaksi tilapäisapua tuttavistaan.” (Mela 2009.)

”Maataloutta sivutoimisesti harjoittava vakuutetaan MYEL- vakuutuksella, jos tilan pinta-ala on vähintään viisi MYEL-hehtaaria ja työtuloksi voidaan vahvistaa vähintään 3280 euroa vuodessa. Myös puolisonsa tilalla taikka kuolinpesän osakkaana työskentelevä vakuutetaan. Jos henkilö työskentelee oman työnsä lisäksi lähisukulaisen tilalla palkkaa saavana perheenjäsenenä, kuuluu hän vakuutukseen.” (Mela 2009)

”Sivutoiminen yrittäjä saa MYEL-vakuutuksesta samat edut kuin päätoiminenkin yrittäjä. Samalla henkilöllä voi olla useita eläkevakuutuksia, joista kaikista karttuu eläkettä. *Esimerkki: Maatalousyrittäjä on kunnalla opettajana. Hän työskentelee myös maatilalla puolisonsa kanssa. Tilan ulkopuolella työskentelevän yrittäjän vähäisempi*

työpanos tilalla on otettu huomioon työtulon jaossa. Vakuutettuna hänelle karttuu kuitenkin eläketurvaa sekä opettajan työstä että maatalousyrittäjyydestä.” (Mela 2009.)

6.3.2 Lomituspalvelut Etelä-Pohjanmaalla

Hevoskyselyn perusteella lomituspalveluita on tarjolla hevosalleille hyvin Etelä-Pohjanmaan alueella. Hevoslomitus tapahtuu usein samalla, kun lomittaja hoitaa esim. tilan lehmät tai siat. Perhosta valmistuneet hevostenhoitajat ovat olleet myös yhteydessä kuntiin tarjoten apuaan. Myös hätäapua hevosalleille järjestyy nopeasti.

Ongelmallisena koettiin se, että lomittajat eivät saa ajaa tai ratsastaa lomituspaikkansa hevosia tapaturmavaaran takia. Lomittajan toimiin on kuulunut päivittäiset toimet, kuten ruokinta ja tarhaaminen, tai avustaminen esim. valjastamisessa. Kuitenkin tutkimuksissa on todettu, että tapaturmat sattuvat usein juuri arkisissa töissä, eikä niinkään liikutus tilanteessa. Jokaiselta tallilla pitäisi löytyä jo lakisääteinen turvallisuussuunnitelma-asiakirja kaikkien näkyville, sekä toimintaohjeet. Hyvinkin ongelmallisena koetaan väliaikaisen avun saaminen esim. ratsastuskouluihin opetustehtäviin

Lomitusrenkaalle tai yrittäjyydelle ei nähty tulevaisuutta, jos mahdolliset muutokset hevosmäärän laskemisesta tulevat voimaan. Tällä hetkellä kunnalliset lomituspalvelut vaativat 4 eläinyksikön tai 12 hevosen määrän kunnallisen lomituksen järjestämiseksi (Mela 2009). Lomituspalvelua kehitetään ja tulevaisuudessa on kaavailtu 7 - 8 hevosen määrää kunnallisen lomituksen saamiseksi. Siten lomitettavien paikkojen määrä kasvaa olennaisesti. Muutoksen yrityspohjaiseen lomituspalveluun voisi tuoda myös se, että tarjottaisiin palvelua myös hevosen liikutukseen. Hevosen omistajalla tulee olla vakuutus hevoselleen, sillä onhan hän ensisijaisesti vastuussa tämän mahdollisesti aiheuttamista vahingoista.

Lomittajat pitivät ohjeistusta talleilla riittävinä, mutta nämä ovat heille tuttuja paikkoja. Osa hevestalliyrittäjistä piti tärkeänä koulutuksen järjestämisestä ihan perusasioissa, mutta kokivat ahdistavana, jos lomittaja pyrkii liikaa muuttamaan ”talon tapoja”. Siksi olisikin ensisijaisen tärkeää, että lomittaja kykenee muuttumaan paikan mukaan, eikä päinvastoin.

6.4 Suomenhevonen

Etelä-Pohjanmaa on tilastoissa kärkisijoilla suomenhevoskasvatuksessa. Vuonna 2007 syntyi alueellamme 139 suomenhevosvarsaa. Koko maan varsamäärä oli 1353, joista ravisukuisia varsoja 86 %. (Suomen Hippos ry 2009.) Suomenhevonen on käyttöominaisuuksiltaan monipuolinen hevonen. Sen suosio ratsastuskouluissa kasvaa koko ajan sopivan kokonsa, luonteensa ja tasaisten liikkeidensä ansiosta. Työkäytössä, kuten metsätyöt, rotu on nöyrä, vahva ja periksi antamaton. Erikoistuminen suomenhevostalliksi ravi-, ratsastus- tai vaellusratsastustoiminnassa kehittäisi kansallisrotumme käyttöä ja parantaisi sen arvostusta. Jalostusvalinnoilla voidaan vaikuttaa syntyvien varsojen laatuun. Ravurista ratsuksi kouluttamiseen panostamalla saataisiin ratsuiksi soveltuvat yksilöt käyttöön vielä raviuran jälkeenkin ja hevosen arvo säilyisi. (Vekola 2009, 14.)

6.5 Ympäristöasiat hevosiloilla

Hevostilojen visuaalisessa ympäristössä on usein parantamisen varaa. Siisteys luo positiivista mielikuvaa hevosista, niiden hyvinvoinnista ja yleisesti hevostaloudesta. Järjestys helpottaa työntekoa, parantaa viihtyvyyttä ja lisää turvallisuutta. Ulkoilutarhojen olisi oltava turvallisia ottaen huomioon aitamateriaali sekä tarhan pohja. Asianmukaiset lantalat vähentävät ravinnepäästöjä luontoon. Maisemoinnilla olisi suuri merkitys hevosilan kokonaiskuvaan.

Lanta on ongelma talleilla, joilla omaa peltoa on vain vähän. Se käytetään yleensä heinäntuotantoon tai laitumena eikä lantaa pystytä sinne vuosittain levittämään. Lantalan tyhjennyttäminen on tallinpitäjille suuri menoerä. Yhteistyö viljatilalla kanssa helpottaisi lannan hyväksikäyttöä.

”Lannan polttaminen ei ole Suomessa sallittua, koska se luokitellaan jätteeksi. Poltto olisi yksi hyvä keino päästä lannasta eroon ja lisäksi se olisi merkittävä energian lähde. Yhden hevosen tuottama lanta/vuorokausi vastaa energiamäärältään noin kolmea litraa kevyttä polttoöljyä. Viiden hevosen tuottamalla lantamäärällä lämpiäisi keskikokoinen omakotitalo ympäri vuoden. Saksassa ja Ruotsissa polttaminen on sallittua.

Suomessakin asiasta käydään ympäristöministeriön kanssa neuvotteluja, jotka etenevät myönteisessä valossa.” (Valjus 2009, 17.)

6.6 Hevosten loppusijoittaminen

Etelä-Pohjanmaalla ei ole hevosia vastaanottavaa teurastamo. Kotiteurastamo ottaa hevosia vastaan satunnaisesti. Hevonen on kuljetettava esimerkiksi Vammalaan, jos liha halutaan yleisesti hyväksikäytettäväksi. Lihasta saatava korvaus on pieni, joka ei välttämättä kata edes kuljetuskustannuksia. Siksi eläimen lopettaminen tallilla ja hautaaminen on hyvin yleinen käytäntö. Teuraaksi viemisen vaikeus aiheuttaa myös sitä, että hevosia myydään pilkkahintaan ja usein väärin käsiin, koska eläimestä vain halutaan päästä eroon. Tämä ei edistä hevosten hyvinvointia saatikka lajin turvallisuutta. Tallissa saattaa olla ruokittavana ja hoidettavana esimerkiksi joutilaita, sairaita tai vanhoja hevosia, joiden lopettaminen olisi toiminnan kannattavuuden ja eläimen hyvinvoinnin kannalta järkevintä. (Vekola 2009, 10.)

Noin 4000 hevosta lopetetaan vuosittain ja vain noin 1000 niistä menee teurastamolle. Vuonna 2006 Suomeen tuotiin noin miljoona kiloa jäädytettyä ja noin 50000 kiloa tuoretta hevosenlihaa. (Suomen Tilastokeskus 2009.) Erittäin tarpeelliseksi keittämisen kohteeksi koetaan teurastusmahdollisuuden parantaminen, koska hevosten loppusijoittaminen koetaan usein ongelmalliseksi. Hevosen teurastamisesta, eettisyydestä, turvallisuudesta, lihan käyttämisestä elintarvikkeeksi ja vaadittavista asiakirjoista tarvitaan tiedottamista ja neuvontaa teurastushalukkuuden lisäämiseksi.

6.7 Yhteistyömahdollisuudet

Yhteistyö ja verkostoituminen eri hevosalan toimijoiden kesken tarvitsee kehittämistä. Yhteistyöllä pystytään vaikuttamaan moneen eri asiaan. Erilaiset osajat ja apua tarvitsevat henkilöt täytyisi saada kohtaamaan. Yhteistyötä voisi kehittää nykyistä hyödyllisemmin esimerkiksi hevosten liittämällä osaksi matkailijoiden elämyksiä hevosmatkailuyrittäjien, matkailupalvelujen tarjoajien, majoituspalvelujen tarjoajien ja muiden aiheeseen sujuvasti liitettävien palvelujen tarjoajien toimesta. Hevosten

kouluttaminen erilaisiin tehtäviin on mahdollista. Siksi yhteistyö ravi- ja ratsutallien välillä loisi mahdollisuuden esimerkiksi ratsuvarsojen opettamisen ajolle sekä entisten ravureiden tai ravuriksi soveltumattomien hevosten kouluttamisen ratsuiksi ammattilaisten toimesta. Koulutetut hevoset pitäisi sitten saada niille parhaiten soveltuviin tehtäviin, esimerkiksi vaativille erityisaloille, kuten vammais- ja terapiaratsastukseen, vaellusratsastukseen, ratsastuskoulujen opetushevosiksi. Näihin kaikkiin vaadittaisiin tehokasta verkostoitumista osaajien kesken.

Hankintarenkaat voisivat parantaa kannattavuutta pienentämällä kustannuksia yhteishankinnoilla. Heinärenkaat helpottaisivat laadukkaiden rehujen ja heinän hankintaa sekä myyntiä. Maatilojen ja hevostilojen välisellä yhteistyöllä voisi helpottaa lannan hyväksikäyttöä, koska on runsaasti pieniä hevostiloja, joilla ei omaa peltoa juurikaan ole jonne lannan voisi levittää. Tällöin se muuttuu ongelmaksi. Muutaman hehtaarin hevostiloilla ei ole omia traktoreita tai muita koneita ja tällöin urakointipalvelut maatilojen toimesta mahdollistaisi heinän viljelyn sekä korjuun.

Yhteisien tilaisuuksien järjestäminen toisi toimijat yhteen, jolloin suhteiden luominen olisi helppoa. Internetin hyväksikäyttö loisi hyvät mahdollisuudet kerätä kaikkien hevosalan toimijoiden tiedot yhteen ja kaikkien ulottuville.

Tallien ja koulujen välinen yhteistyö mahdollistaisi nuorten ja lapsien pääsemisen hevosten pariin. Nuorison huomioon ottaminen lisää hevosalan positiivista imagoa, auttaa luomaan sosiaalisia kontakteja ja ohjattu toiminta parantaa tiedon saantia ja turvallisuutta. Talliympäristöllä on usein myös kasvatuksellisesti positiivinen vaikutus. Vastuun kantaminen, toisten huomioon ottaminen, ryhmässä toimiminen, talliympäristössä syrjään vetäytyväkin saadaan mukaan toimintaan. Hevonen on erinomainen linkki ongelmista kärsivän nuoren ja ohjaajan välillä. Eläin on kunnioitusta herättävä, rehellinen palautteen antaja, hiljainen kuuntelija, joka auttaa avaamaan psyykkisiä solmuja.

Kengittäjä ja tallit voisivat toimia yhteistyössä ja perustaa renkaan. Tämä takaisi tallille varman kengityspalvelun asiakkaidensa käyttöön. Ammattitaitoisten kengittäjien määrä Etelä-Pohjanmaalla on liian vähäinen.

6.8 Toiminnan keskittäminen

Etelä-Pohjanmaan alueella etäisyydet tallien ja valmennuspaikkojen, kuten raviratojen ja maneesien välillä ovat melko pitkät. Toiminnan keskittäminen erityisiin valmennus- ja kilpailukeskuksiin palvelisi laadun tason kohottamista merkittävästi. Tällöin hevosten elinolosuhteet voisi luoda parhaiksi mahdolliseksi ja maksimaaliseen valmentautumiseen olisi täydet valmiudet. Keskuksissa voisi toimia palvelujen parantajana eri osaajat eli kengityspaja, eläinlääkärin vastaanotto ja koulu- ja esteratsastuksen valmentajat. Maneesi, kävelytyskone, uittopaikka, ratsastuskenttä, hiekkarata voisivat kuulua ratsastuskeskuksen valmentautumismahdollisuuksiin. Ravihevosiin painottunut keskus pitäisi olla lähellä ravirataa, joka parantaisi hevosten kilpailuttamis- ja valmennusmahdollisuuksia kotiradalla.

7 YHTEENVETO

Hevosalan vuosittainen kasvu tarkoittaa lisääntyvää hevosten, niitä harrastavien henkilöiden ja hevosalousyrittäjien määrän lisääntymistä. Kasvu merkitsee myös erilaisia alan kehittämistarpeita. Etelä-Pohjanmaan hevosalan esiselvityshanke kartoitti vuosina 2008 - 2009 tallien ja hevosalalla toimivien henkilöiden yleisimpiä koulutus- ja kehittämistarpeita ja käytännössä esiintyviä ongelmia. Usein myös ongelmilla on tapana kasvun myötä lisääntyä.

Talleilla kamppaillaan monien ongelmien kanssa, kuten esiselvityksessä ilmeni. Yritystalleilla kehittämistarpeet ovat usein talouteen, työssä jaksamiseen, eläinten hyvinvointiin, turvallisuuteen ja rakentamiseen liittyviä asioita. Harrastajia kiinnostaa hevosen hyvinvointi, harrastusmahdollisuudet, eri lajien perustieto, oman harrastustaitonsa lisääminen ja yrityksen perustaminen.

Esiselvityksessä nousi esiin laaja koulutuksen ja neuvonnan tarve, johon pyritään tulevana vuosina vastaamaan hevosalan koulutusta kehittämällä. Koulutus on suunniteltu vastaamaan nimenomaan todellisiin tarpeisiin ja apuna on käytetty hevostoimijoilta saatua tietoa tarpeellisista aiheista, sopivista ajankohdista ja kestosta, luennoitsijoista sekä hintahaitarista. Lyhytkurssit palvelevat eri sektorien toimijoita ja antavat tietoa sekä apua moniin alaa hallitseviin ongelmiin.

8 LÄHTEET

Asukas, J. Korhonen, J. Pussinen, S. Yrjölä, T. Varkia, R. 2006. Hevosalan investoinnit ja yrittäjyyden muutokset 2000 - 2010. Hyvinkää: Laurea Ammattikorkeakoulu.

Burman, A. Koivunen, A. Kuittinen, E. Luukannel, S. Manninen, J. Passi, S. Särkkä, H. 2007. Oppimista tukevat ympäristöt. Opetushallitus. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Engeström, Y. 1994. Perustietoa opetuksesta. Helsinki: Painatuskeskus.

Etelä-Pohjanmaan hevosjalostusliitto ry. 2009. Saatavilla: www.hevosjalostusliitot.fi/etelapohjanmaa Luettu 14.6.2009.

Etelä-Pohjanmaan maatalous. 2007. Etelä-Pohjanmaan agronomit ry:n julkaisu nro 41. Kurikka: Painotalo Casper Oy.

Kasvava hevosala. 2005. Hevosalan kehitysnäkymiä Suomessa 2007. Laurea ammattikorkeakoulun julkaisusarja b-19. Saatavilla: www.laurea.fi. Luettu 14.5.2009.

Kauppi, A. 1989. Aikuiskoulutuksen suunnittelun kehityslinjoja. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Kauppila, R. 2003. Opi ja opeta tehokkaasti. PS-Kustannus. Juva: WS Bookwell Oy.

Klinga, K. 2009. Hippos 1/2009. Suomen Ratsastajainliitto ry. Forssa: Forssan Kirjapaino.

Kortesluoma, A. 2008. Etelä-Pohjanmaan hevostalouden kehittämisseminaari 18.12.2008. Seinäjoki.

Kuopion työvoimatoimisto. 2005. Koulutus- ja ammatitietopalvelu. Saatavilla: www.keokauhajoki.fi. Luettu 14.6. 2009.

Lindblom-Ylänne, S. & Iivanainen, A. 2003. Ongelmalähtöinen oppiminen - teoriasta käytäntöön. Oulu: Yliopistopaino.

Kauppinen, A. Koskela, L. Mikkola, A. Valkonen, K. 1993. Äidinkieli käsikirja. Porvoo: Wsoy.

Lonka, K & Lonka, I. 1993. Aktivoiva opetus. Kirjayhtymä Oy. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Maatalousyrittäjien eläkelaitos. 2009. Saatavilla: www.mela.fi. Luettu 20.3.2009.

Markkanen, P. 2002. Opetuksen tuhat taikatemppua – onko opetusmenetelmällä väliä? Oulun yliopisto. Oulu: Yliopistopaino.

Myllykoski, A-K. 2008. Neuvonta- ja koulutustarpeet Etelä-Pohjanmaalla. Seinäjoki: Heves-hanke.

Pedamuisti. 2006. Saatavilla: [www.tammi.oulu.fi/pls/pedaforum/pedamuisti.portfolios \(14.6.2006\)](http://www.tammi.oulu.fi/pls/pedaforum/pedamuisti.portfolios(14.6.2006)) Luettu 13.8.2009.

Suomen Hippos ry. 2009. Saatavilla: www.hippos.fi. Luettu 20.8.2009.

Suomen Ratsastajainliitto ry. 2009. Saatavilla: www.ratsastus.fi. Luettu 13.7.2009.

Turunen, K. 1999. Opetustyön perusteet. Atena Kustannus Oy. Vaasa: Ykkös-Offset Oy.

Valjus, K. 2009. Ratsastus 2/2009. RideMedia Oy. Hyvinkää: SP-Paino.

Vekola, A. 2009. Etelä-Pohjanmaan hevosalan esiselvityshanke, loppuraportti. Ilmajoki.

Vuorinen, I. 1993. Tuhat tapaa opettaa. Suomen Morenoinstituutin julkaisusarja nro 1.

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

VASTAAJAN TAUSTATIEDOT

1. Sukupuoli: ☐ Nainen ☐ Mies

2. Ikä: ☐ alle 25v. ☐ 26-35v. ☐ 36-45v. ☐ 46-55v. ☐ yli 56v.

3. Miten eri tavoin olet hankkinut taitoja hevostalouteen ja yrittäjyyteen?

☐ Maatalousalan koulutus ☐ Hevosalan koulutus ☐ Muun alan koulutus

☐ Yliopisto

☐ Ammattikorkeakoulu

☐ Opistoaste

☐ Ammattikoulu

☐ Peruskoulu

☐ Kurssit

☐ Käytännön kokemus

☐ Kirjat

4. Nykyinen ammattinimikkeesi: _____

HEVOSTALOUS

PERUSTIEDOT

5. Hevostoiminta on aloitettu vuonna: _____

6. Hevosten määrä: ____ kpl omia ____ kpl vieraiden

7. Talliympäristö ja rakennukset:

☐ karsina ____ kappaletta

☐ pihatto ____ hevospaikkaa

Lisäksi käytettävissä:

☐ maneesi ☐ ratsastuskenttä ☐ valmennusrata ☐ kävelytyskone ☐

maastoreitistö

☐

muuta: _____

8. Hevostalous on:☐ Päätuotantosuunta☐ Sivuelinkeino☐ Päätuotantosuuntana tällöin: _____☐ Päätoimentulo muu yritystoiminta, toimiala _____☐ Töissä tilan ulkopuolella☐ Harrastus:☐ Ratsastus☐ Raviurheilu☐

Kasvatus

Mikäli hevostoimintasi on harrastusta (ei verotettavaa tuloa), jatka kohdasta 30. sivulla 5.

9. Yritysmuoto: ☐Tmi ☐Ay ☐Ky ☐Oy☐Osuuskunta ☐Yhtymä☐Maatila**Toiminta on arvonlisäverollista** ☐Kyllä ☐Ei**Verotus:**☐ Elinkeinoverolaki EVL (Elinkeinotoiminnan tulolähde)☐ Maatilatalouden tuloverolaki MVL (Maatalouden tulolähde)☐ Tuloverolaki TVL (Henkilökohtainen tulolähde)**TOIMINTA****11. Hevostoimintamuodot:**

Rastita kaikki oikeat vaihtoehdot ja merkitse perään hevosten lukumäärä

☐ Kasvatus _____ **kpl hevosia keskimäärin vuodessa**☐ Ravihevosten jalostus- ja kasvatustoiminta (siittola, oriasema, varsojen kasvatus jne.)☐ Ratsuhevosten jalostus- ja kasvatustoiminta (siittola, oriasema, varsojen kasvatus jne.)☐ Ponien jalostus- ja kasvatustoiminta (siittola, oriasema, varsojen kasvatus jne.)☐ Ravivalmennus _____ **kpl hevosia keskimäärin vuodessa**☐ Ravihevosten valmennus, koulutus ja kilpailuttaminen☐ Ratsastustoiminta _____ **kpl hevosia keskimäärin vuodessa**☐ Ratsuhevosten valmennus, koulutus ja kilpailuttaminen☐ Ratsastuksen opetus ja valmennustoiminta☐ Ratsastusvaellukset☐ Hoitopalvelut _____ **kpl hevosia kuukaudessa**☐ Hevosten täysihoito, karsinoiden vuokraus, pihattopalvelut ym.☐ Laidunpaikat täysikasvuille hevosille tai varsoille☐ Hevosen kengitys☐ Hevoshieronta

☐ Muut

- ☐ Hevosten myynti ja välitys
- ☐ Maaseutumatkailu
- ☐ Hevosrehujen tuotanto ja myynti (nurmirehut ja kaura)
- ☐ Valjakkoajo-opetus, /-koulutus
- ☐ Lännenratsastus
- ☐ Harraste- ja lemmikkihevostoiminta
- ☐ Loma-aikojen leirit ja kurssit
- ☐ Hevosenhoidon opetusta/ hevoskerhot
- ☐ Hevosten kuljetuspalvelut
- ☐ Muu, mikä

12. Mitkä ovat yrityksesi kolme merkittävintä hevostoimintamuotoa:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____

13. Työllistävyys:

a. Yrittäjä ☐ päätoimi ☐ osa-aika

b. Yrittäjän lisäksi (Kirjoita oikea luku kullekin viivalle):

___ kpl vakinaiseksi palkattuja (yli 1 kk työsuhde)

___ kpl osa-aikaisia

___ kpl "avustajia" (ei palkkasuhteessa, mutts tärkeä apu päivittäisissä töissä)

___ kpl perheenjäseniä (= puoliso ja alle 14v. lapset)

14. Kuinka monta tuntia päivässä kuluu perushoitotyöhön (ruokinta, karsinoiden siivous, tarhaus):

___ tuntia

TALOUS

15. Kuinka suuri osa kokonaistuloista tulee hevostaloudesta? _____%

16. Oletko tyytyväinen toiminnan kannattavuuteen? ☐ kyllä ☐ ei

17. Millä tavoin pyrit parantamaan yrityksen kannattavuutta tulevaisuudessa?

Hevostoiminnan tulevaisuus:

5 vuoden aikana

- ☐ Toimintaa aiotaan kehittää/laajentaa
- ☐ Pidetään ennallaan
- ☐ Toimintaa vähennetään

10 vuoden aikana

- ☐ Toimintaa aiotaan kehittää/laajentaa
- ☐ Pidetään ennallaan
- ☐ Toimintaa vähennetään

2 vuoden aikana

- ☐ tallin uudisrakentaminen
- ☐ rakennuksen peruskorjaus
- ☐ lantala
- ☐ maneesi
- ☐ ulkoilu- ja urheilualueet
- ☐ hevoset

5 vuoden aikana

- ☐ tallin uudisrakentaminen
- ☐ rakennuksen peruskorjaus
- ☐ lantala
- ☐ maneesi
- ☐ ulkoilu- ja urheilualueet
- hevoset

20. Oletko saanut investointitukia hevostalouteen

- ☐ **2 vuoden aikana** ☐ **5 vuoden aikana**
- ☐ Mihin: _____

21. Oletko saanut viljelijätukia

- ☐ Tilatuki
- ☐ LFA-tuki
- ☐ Ympäristötuki
- ☐ Erityisympäristötuki, mitä: _____
- ☐ Alkuperäisrotujen kasvatus
- ☐ Kansallinen hevostalouden tuki
- ☐ Muu: _____

REHUT JA KUIVIKKEET**22. Hallinnassa olevat peltohehtaarit:**

	oma	vuokrattu/käytössä
kuivaheinä	__ha	__ha
säilöheinä, säilörehu	__ha	__ha
kaura	__ha	__ha
laidunala	__ha	__ha
	__ha	__ha muuta, mitä: _____

23. Hevosrehujen tuotanto

- ☐ Hevosrehuja ei tuoteta itse
- ☐ Itse tuotetaan: ☐ kuiva heinä
☐ säilöheinä
☐ kaura

24. Arvioi käytettyjen ostorehujen määrä (kg)/vuosi

- ☐ kuiva heinä, määrä: _____
- ☐ säilöheinä, määrä: _____
- ☐ kaura, määrä: _____

. Onko tehty heinän tuotantosopimuksia?

- ☐ kyllä ☐ ei

26. Tallilla käytettävät kuivikkeet:

- ☐ kutterinlastu ☐ sahanpuru ☐ turve ☐ näiden sekoitus
- ☐ olki ☐ muu, mikä: _____

27. Kuivikkeiden määrä/vuosi: __ kuutiota/v**28. Arvioi kuinka monta kuutiota vuodessa**

syntyy lantaa: __m³

29. Lannan sijoitus:

- ☐ omille pelloille
- ☐ sopimus tehty vastaanottavan maatilan/yrittäjän kanssa
- ☐ vaikea saada sijoitettua

29. Vapaa sana liittyen kuivikkeisiin ja lannan sijoittamiseen:

KOULUTUKSEN JA NEUVONNAN NYKYTILANNE

30. Rastita kaikki tahot, joilta olet tiedustellut hevostalouteen liittyviä kysymyksiä

- ☐ Suomen Hippos
- ☐ Etelä-Pohjanmaan Hevosjalostusliitto
- ☐ ProAgria Etelä-Pohjanmaa
- ☐ Etelä-Pohjanmaan TE-keskus
- ☐ Suomen Ratsastajainliitto
- ☐ Suomen Ravivalmentajat ry
- ☐ Suomen Hevosnomistajien Keskusliitto ry
- ☐ Uusyrityskeskukset
- ☐ Ympäristökeskus
- ☐ Hevostietokeskus
- ☐ Hippolis
- ☐ Kunta
- ☐ Eläinlääkäri
- ☐ Maatalousoppilaitokset, mikä/mitkä: _____
- ☐ Muu, mikä: _____

31. Ensisijainen taho, johon otatte yhteyttä halutessanne koulutusta ja neuvontaa koskien hevostaloutta:

32. Hevosneuvonnan ja koulutuksien onnistuminen Etelä-

Pohjanmaalla Rastita kaikki sopivat väittämät:

- ☐ Koulutustarjonta on riittävää
- ☐ Koulutustarjontaa tulisi lisätä
- ☐ En ole tutustunut alan koulutustarjontaan
- ☐ Kysymyksiin löytyy vastaukset ja neuvonta on asiantuntevaa
- ☐ Vastaukset jäävät epäselviksi
- ☐ Neuvonta ei vastaa odotuksia lainkaan
- ☐ Neuvonnan saatavuutta vaikeuttaa epäselvyys, mistä neuvontaa voi kysyä

Tarkennus, missä kohdin neuvonta ei ole vastannut odotuksia: _____

- ☐ Neuvonta EU-tukiin liittyen on ollut asiantuntevaa
- ☐ Neuvonta EU-tukiin liittyen on ollut puutteellista

- ☐ Koulutustilaisuudet hevostalousyrittäjien EU-tukimahdollisuuksiin olisi tarpeen

Muu vapaa sana: _____

KOULUTUS JA NEUVONTA TULEVAISUUDESSA

33. Mistä aiheista olisit kiinnostunut saamaan koulutusta ja neuvontaa?

a. Talous ja yrittäjäyys

- ☐ Taloudensuunnittelu/hinnoittelu
- ☐ Kannattavuus- ja investointilaskelmat
- ☐ Rahoitustukihakemukset
- ☐ Kirjanpito
- ☐ Tilinpäätökset
- ☐ Veroneuvonta
- ☐ Liikkeenjohto
- ☐ Laadun hallinta

b. EU ja lait

- ☐ Viranomais määräykset
- ☐ Lupa-asiat
- ☐ Avustus- ja rahoitustukikanavien selvittäminen
- ☐ EU-tuet

c. Tuotantoympäristö

- ☐ Rakennussuunnittelu (talli, maneesi, kävelytyskone, lantala)
- ☐ Ratsastuskentät, suunnittelu ja hoito
- ☐ Hiittiradat, suunnittelu ja hoito
- ☐ Tarhojen ja laidunten suunnittelu ja hoito
- ☐ Salaojitukset
- ☐ Ympäristöhoito
- ☐ Maisemahoito

Vapaa sana: _____

d. Työvoima ja lomit

- ☐ Palkkaukseen liittyvät kysymykset
- ☐ Lomituspalvelut
- ☐ Työterveydenhuolto

e. Lantahuolto

- ☐ Varastointi
- ☐ Luovuttaminen

f. Hevosten hyvinvointi

- ☐ Terveystenhoito
- ☐ Talli ja laidunolosuhteet
- ☐ Ruokintasuunnitelmat

g. Rehut

- ☐ Viljelysuunnitelma
- ☐ Säilörehuanalyysit
- ☐ Maanäytteet
- ☐ Rehutuotanto

h. Työn helpottaminen

- ☐ Ruokinnan automatisointi
- ☐ Lantahuollon automatisointi
- ☐ Liikuttaminen (kävelytyskoneet)
- ☐ Muut; hoitolaitteet, kuten solarium jne.

34. Mistä ostopalveluista olisit kiinnostunut:

- ☐ kengitys
- ☐ hevosten kuljetus
- ☐ hieronta
- ☐ muu, mitä: _____

35. Mitä yhteistyötä haluaisit tehdä muiden yrittäjien kanssa:

- ☐ markkinointi _____
- ☐ rehuntuotantosopimukset
- ☐ muu, mikä _____
- ☐ logistiikka
- ☐ kylvö ja korjuutyöt

36. Missä muodossa järjestettyihin koulutuksiin ja neuvontaan olisit kiinnostunut osallistumaan?**Rastita kaikki sopivat vaihtoehdot:**

- ☐ Tilakäynnit (=Neuvoja saapuu yrittäjän luokse)
- ☐ Infotilaisuudet (= Muutaman tunnin pituiset luennot illalla/viikonloppuna)
- ☐ Lyhytkurssit (= 1-2 päivän pituiset koulutustilaisuudet)
- ☐ Tutkintoon johtava koulutus
- ☐ Tutustumiskäynnit talliyrityksiin (=Yhdessä vierailaan yrityksissä, jolloin voidaan vaihtaa kuulumisia ja tutustua esimerkiksi uusiin rakennusratkaisuihin)
- ☐ Opintoretket Suomessa (Maatilanäyttelyt, messut jne.)

- ☐ Opintomatkat ulkomaille (Näyttelyt, messut, tallit)

Vapaa sana:

37. Mistä saatte parhaiten tietoa alan kursseista ja koulutuksesta?

- ☐ oman paikkakunnan maataloussihteeriltä / maaseutuasiamieheltä
☐ paikalliselta hevosyhdistykseltä
☐ alan oppilaitoksista
☐ lehti-ilmoituksista:
 ☐ Hevosurheilu
 ☐ Hippos
 ☐ ProHevonen
 ☐ Hevoset ja Ratsastus
 ☐ Hevosmaailma

☐ muun lehden ilmoituksista, lehden nimi: _____

☐ Internet, mikä sivusto: _____

☐ muu kanava, mikä: _____

☐ Suostun, että minuun otetaan yhteyttä hankkeen yhteydessä myöhemmin, yhteystiedot:

Nimi: _____

Osoite: _____

Postinumero ja toimipaikka: _____

Puhelin: _____

Liite 2. Hevosalan koulutuksen vuosittainen kurssikalenteri

TAMMIKUU

1. Varsanäyttelyt
 - varsan valmistelemineen näyttelyyn, esittäminen, arvosteluperiaatteet
2. Ratsastajan avut ja istunta
 - ratsastajan vaikutus hevoseen, eri apujen tarkoitus ja istunnan merkitys
3. Hevosyrityksen perustaminen ja markkinointi 2 pv
 - yritystoiminnan perusteet, yrityksen perustaminen, tuet, kannattavuuden arviointi, markkinoinnin mahdollisuudet ja merkitys
4. Kengityksen perusteet
 - hevosen terveellisen kengityksen perusteet, jalka-asennot

HELMIKUU

1. Oriin valinta tammalle
 - valintaan vaikuttavat tekijät sekä ravi- että ratsuhevosella, sopivat valinnat, linjajalostus, sukusiitos, indeksit –apua vai harmia?
2. Läpiratsastus
 - mitä tarkoitetaan läpiratsastuksella, kuka tekee, miten tekee?
3. Hevosyrityksen tuotteistaminen
 - erikoistuminen, tuotteistamisen mahdollisuudet
4. Harrastehevosen ruokinta
 - ruokinnan perusteet, erilaiset rehut ja niiden vaikutus terveyteen, ruokinnan suunnittelu, rehulaskut

MAALISKUU

1. Tamman astutus
 - tamman valmistaminen astutuskauteen, tiineeksi saattaminen, oriaseman toiminta
2. Nuorten hevosten ratsastus
 - mitä nuorelta hevoselta voi vaatia, minne tähdätään, nuoren hevosen mahdollisuudet, kykyjen arviointi
3. Hevosyrityksen verotus
4. Ruokinta ja sen vaikutus terveyteen
 - ruokinnan vaikutus hevosten hyvinvointiin ja terveyteen, erilaiset ruokintavaihtoehdot, rehujen laadun arviointi, rehuanalyysin tulkinta

HUHTIKUU

1. Varsominen
 - miten valmistaudutaan varsomiseen, synnytyksen alkamisen merkit ja normaali eteneminen, terveen varsan tuntomerkit
 - jos kaikki ei menekään normaalisti: mahdolliset ongelmat, toteaminen ja toimiminen tilanteissa
2. Hevoskaupan abc
 - hevoskauppaan liittyvät lait, ostajan ja myyjän vastuut
3. Hevoshieronta ja venyttelyt –opi kotikonstit
 - hevosen anatomia, hieronnan otteet, turvalliset venytykset

TOUKOKUU

1. Varsan opettaminen
 - ravi- ja ratsuvarsan ajo-opetus, irtohypytyksen alkeet
2. Matkaratsastus
 - matkaratsastus teoriassa
3. Hevosyrityksen tuet
 - yrityksen mahdollisuudet hakea erilaisia tukia, investoinnit, hankkeet
4. Minustako hevosen omistaja?
 - tietoa hevosen hoidon, terveyden ja ruokinnan perusteista, sopivan hevosen ja varusteiden hankkimisesta, kustannuksista, vastuusta
 - osallistuja saa realistisen kuvan hevosen omistamisesta

KESÄKUU

1. Suomenhevosten valmennusviikonloppu la-su
 - teoriatietoa ja käytäntöä
 - esteratsastuksen valmennustunnit eri tasoille sh-ratsukoille, myös kuunteluoppilaat ilman hevosia
2. Hevosella ajaminen
 - hevosen valjastaminen, erilaiset varusteet, ajamisen perusteet
 - toteutetaan käytännön opetuksena
3. Turvallisuuskoulutus
 - ratsastuspalveluita tarjoaville talleille suunnattu 3 pv:n koulutus
4. Tallit ja olosuhteet määräysten mukaisiksi
 - talliolosuhteiden huomioon ottaminen uudisrakentamisen tai muutostöiden yhteydessä
 - v.2014 voimaan tulevat Maa- ja metsätalousministeriön määräykset
 - ympäristön huomioon ottaminen

HEINÄKUU

1. Centered Riding –mitä se on?
 - ratsastajan kehonsa ja mielensä hallintaan perustuvaa ratsastusta. Teoriaa sekä käytäntöä omilla hevosilla.
 - Kuunteluoppilaat pääsevät mukaan kurssille.
2. Ravurista ratsuksi
 - suomenhevosten ja lämminveristen ravihevosten uudelleen koulutus ratsuksi, sopivan projektihevosen valitseminen ja koulutuksen aloitus sekä eteneminen. Toteutetaan teorian ja demonstraationa.
3. Työhevospäivä
 - tutustuminen työhevosen varusteisiin sekä maa- ja metsätöihin käytännössä

ELOKUU

1. Suomenhevosratsun valmennus
 - valmennusfysiologiaa teoriassa, käytännössä demonstraatiot valmennuksesta eritasoisissa suomenhevosryhmissä
2. Hevosen luonnonmukainen käyttäytyminen ja käsittely
 - opitaan ymmärtämään hevosta ja tiedostamaan oman käyttäytymisemme vaikutukset
 - hevosongelmien ratkaisut käytännössä opetellen
3. Satulan sovitus
 - teoriassa ja käytännössä, oma hevonen mahdollista ottaa mukaan.
 - satulaseppä ja satulansovittaja luennoimassa

SYYSKUU

1. Varsan vieroitus
 - maitovarsan vieroitus emästään, sopiva ajankohta, oikeat menetelmät stressin minimoimiseksi, ruokinta ennen ja jälkeen vieroituksen, käsittely, pihatto- vai karsinakasvatus
2. Esteradan ratsastus
 - estetuomarin pitämä koulutus. Mitä on otettava huomioon hyvän kilpailumenestyksen saavuttamiseksi?
3. Kilpahevosen ruokinta ja vaikutus suorituskykyyn 17.9.2009
4. Monté
 - Teoriassa ja käytännössä. Monté hevosen valinta, kilpailukäyttäytyminen

LOKAKUU

1. Vieroitetun varsan hoito ja ruokinta
 - millä eväillä saadaan aikaan hyvin kehittynyt nuori hevonen, ruokinnan aiheuttamat sairaudet, heikkoudet ja kasvuhäiriöt
2. Kouluradan ratsastus
 - koulutuomarin pitämä koulutus
3. Vaihtoehtoishoidot hevosille
 - esittelyssä akupunktio, refleksologia, homeopatia, magneettiterapia..
4. Ravivalmennuksen C-kurssi
 - perustietoa ravihevosen valmentamisesta, antaa pohjan B-koululle

MARRASKUU

1. Tiineen tamman ruokinta ja hoito
 - miten tiineys vaikuttaa tamman ravinnontarpeeseen
 - terveelliset ja turvalliset rehut
1. Ratsun valmennusohjelma, fysiologia
 - miten valmennus/lepo vaikuttaa hevoseen
 - miten treenaan kilpailuja varten
 - miten kehitän lihaksistoa
2. Kengityksen jatkokurssi
 - perehdytään kengityksen saloihin kuten oikean kengän valinta, tasapainotus, liikevirheiden korjaaminen, kaviosairaudet, sairaskengitys

JOULUKUU

1. Nuoren ratsuhevosen koulutus
 - nuoren/aloittelevan ratsun koulutusperiaatteet
 - mitä voi vaatia ja paljonko
 - mihin tähdätään, miten edetään
 - mahdolliset virheet ja niiden korjaaminen
2. Hevosen ensiapu ja tavallisimmat sairaudet
 - tapaturman sattuessa pitää osata reagoida auttamalla hevosta
 - haavan sidonta, verenvuodon tyrehtyttäminen
 - opitaan myös antamaan ensiapu tavallisimmissa sairauksissa kuten ähky ja tunnistetaan sairauden oireet